

YASAL SÜREÇLERDE GÖRÜŞ BİLDİRİMİ:

Dönemimizde, özellikle yapı denetimine ilişkin yoğun bir yasa, yönetmelik ve genelge uygulaması yaşanmıştır. IMO, buradaki her bir sürece yönlendirici etkin bir katılım göstermiş, bu etkinlik şubelerimiz tarafından yurt çapında hayata geçirilmiştir. Bu arada yoğun bir çaba gösterilerek, 6500 üyemize "yapı denetim" alanında, 1250 üyemize "proje denetimi" alanında "uzmanlık" belgesi verilmiştir. Arada farklı tutumlar gösterilse de, örgütümüzün yapı denetimine ilişkin yaklaşımı hep yapıcı, süreci ilerletici ve hatalı yanlarından arındırıcı yönde olmuştur. Benzer uyarılar, kamu ihale yasası görüşülürken de yapılmış, medyada görüşlerimiz duyurulurken, IMO görüşleri milletvekillerine ve Bakanlık yetkililerine iletilmiştir. Bu kapsamda, TMMOB yönetiminin 4734 sayılı Kamu İhale Kanunuyla getirilen kamu ihale kuruluna katılmak için çaba göstermemesi de büyük bir talihsizlik olmuştur.

**Bayındırlık ve İskan Bakanlığı'na
(Yüksek Fen Kurulu Başkanlığı)
ANKARA**

Konu : 2.10.2000 - 6/1395 sayılı yazınız ile Yapı Denetimi Hakkındaki KHK'nin iyileştirilmesi.

İlgi : Yapı Denetimi hakkında KHK ile ilgili 2 Ekim 2000 tarih ve 6/1395 sayılı "27 İl Valiliğine dağıtım"ı genelgeniz.

İlgi genelgenizde yapı denetimiyle ilgili 595 sayılı KHK'nin uygulamasına dair Bakanlığınız görüşleri yer almaktadır. Genelgenizdeki 2, 4, 7, 9, 10 ve 13 no'lu maddelerin "6235 no'lu TMMOB Kanununun madde 2/b ve c, TMMOB Tüzüğü'nün amaç bölümü, madde 3/b ve c ile Odamız İnşaat Mühendisleri Odası'nın iç işleyişini ve sorumluluklarını belirleyen "İnşaat Mühendisleri Odası Yönetmeliği"nin amaç bölümündeki 4. Maddenin tüm fıkraları yanında, "İMO Serbest Müşavir Mühendislik Hizmetleri Büroları Tescili ve Mesleki Denetim Yönetmeliği" (SMM)' in amaç bölümü madde 1, SMM hizmetleri madde 5 ve mesleki denetim bölümündeki 9, 10, 11, 12 ve 13. Maddeleriyle çeliştiğini ve hukuki normlara oturmadığını gözlemlemiş bulunmaktayız. Şöyle ki:

1. Genelgenizin 2 no'lu maddesinde; "İdareler (valilikler, belediyeler) yetki ve sorumluluk yapı denetim kuruluşlarına verildiğinden yapım işinin denetimini yapmayacak, ancak yapının arsaya, imara uygun yerleştirilmesini sağlayacak ve denetim hizmetinin gereği gibi yapılıp yapılmadığını gözetecektir" denmektedir.

Burada yapım işinin denetiminin salt yapı denetim kuruluşlarınca yapılacağı anlamı çıkmaktadır. Bu yaklaşım Belediyelerin yetkilerini belirleyen yürürlükteki İmar Kanunu ve 6235 sayılı TMMOB Yasasının değişik 66 sayılı KHK'nin 2. Maddesinin "b" fıkrasına ters düşmektedir. İlgili fıkra, "... mesleğin genel menfaatlere uygun olarak gelişmesini sağlamak, meslek mensuplarının birbirleriyle ve halk ile olan ilişkilerinde dürüstlüğü ve güveni hakim kılmak üzere meslek disiplini ve ahlakını korumak için gerekli gördüğü bütün teşebbüs ve faaliyetlerde bulunmak" hükmü getirilmiştir ki bu hüküm Anayasa'nın 135. Maddesinde de aynen yer almaktadır.

Ayrıca, "c" fıkrasında "meslek ve menfaatleriyle ilgili işlerde resmi makamlarla işbirliği yaparak gerekli yardımlarda ve tekliflerde bulunmak, meslekle ilgili bütün mevzuatı, normları, fenni şartnameleri incelemek ve bunlar hakkındaki görüş ve düşünceleri ilgililere bildirmektir" şeklinde hüküm bulunmaktadır.

Tüm bu yasal hükümlerden amaç, bu bağlamdaki kamu menfaati ile bütün ulusal menfaattir. Bu olgunun yaşam bulması için, meslek mensuplarının ürettiği projelerin uluslararası standartlara uygun üretilmesi ve bu projelere dayanılarak üretilen yapıların ilgili Meslek Odaları, örneğin İnşaat Mühendisleri Odası (İMO) tarafından denetlenmesi gerekmektedir. Ayrıca İMO'nun iç işleyişiyle birlikte ulusal ve mesleki sorumluluk ilkeleri içeren İMO Yönetmeliğinin amaç bölümündeki tüm fıkralar ile İMO-SMM Yönetmeliğinin 1, 5, 9, 10, 11, 12 ve 13. maddeleri bu doğrultudaki hükümleri onaylayan işlev ve içeriktedir.

En önemlisi TMMOB tüzüğü'nün 3. Maddesi b fıkrasında "... mesleğin genel yararları için uygun olarak gelişmesini sağlamak... kamunun ve ülkenin çıkarlarının korunmasında... gerekli gördüğü tüm girişim ve etkinliklerde bulunmak", c fıkrasında da "meslek ve çıkarları ile ilgili işlerde, resmi makamlar ve öteki kuruluşlar ile işbirliği yaparak gerekli yardımlarda ve önerilerde bulunmak, meslekle ilgili tüm

mevzuatı, normları, bilimsel şartnameler, tip sözleşmeler ve bunlar gibi bütün bilimsel evrakı incelemek ve bunların değiştirilmesi, geliştirilmesi, ya da yeniden konulması yolunda önerilerde bulunmak" denmektedir.

Tüm bu nedenlerle, ilgili yazının 2. maddesindeki eksikliklerin giderilmesi ve statik projeye uygunluk açısından idarelerle (valilik ve belediyeler) birlikte ilgili Meslek Odalarının denetlenme sorumluluklarının saklı olduğunun belirtilmesi gerekmektedir. Bu kuruluşlar, yapı denetim şirketinin hatalı uygulamasını İl ve İlçe Yapı Denetim Komisyonlarına bildirerek yapı denetim kuruluşlarının belgelerinin iptalini isteyebilmelidirler. Meslek Odalarının böyle bir denetimi, 595 sayılı KHK'nın ilk uygulama yıllarında özellikle gereklidir. Nitekim, uygulamanın başında görülen ve sayın heyetinize kadar yansıyan proje denetim aksaklıkları nedeniyle IMO'nun sınavı da içeren bir kurs düzenlemesini Bakanlığınız da uygun bulmuştur.

Benzer şekilde, genelgenizin 4, 6, 7, 9, 10 ve 13 no'lu maddeleri de, Anayasanın 135. Maddesi ile 6235 Sayılı TMMOB Yasasının değişik 66 sayılı KHK'nın 2. Maddesinin b ve c fıkaları ve İnşaat Mühendisleri Odası Yönetmeliğiyle birlikte IMO-SMM Yönetmeliğinin ilgili maddeleri hükümleriyle çelişen yanlarıyla gözden geçirilerek yeniden belirlenmelidir.

2. Genelgenin 10. maddesi de, denetimde ciddi sorunlar yaratacaktır. Genelgenin 10. maddesi gerçekleşirse, IMO yapı denetimi dışında kalacak ve denetimle ilgili yasaların uygulanmasında büyük sorunlar yaşanacaktır. İlgili maddede; "proje müellifince yapılan projeler, yapı denetim kuruluşları tarafından kontrol edilip mesuliyeti üstlenildiğinden, bu projelerin, ayrıca Mühendis ve Mimar Odalarınca vize edilmesi şartı aranmayacaktır. Yapı denetim kuruluşları ilgili Meslek Odasınca her yıl için yenilenmiş büro tescil belgesi bulunmayan proje müellifinin projelerini kabul etmeyecektir." denmektedir.

Vize olgusunun yasal adı bilindiği gibi "Mesleki Denetim"dir. Genelgede herşeyden önce "Mesleki Denetimin" 595 sayılı KHK ile ilintisinin olmadığı ve IMO ile Oda Üyesi mühendis arasındaki TMMOB Yasası, Odamız Yönetmelikleri ve diğer yasalardan kaynaklanan bir uygulama olduğu dikkate alınarak genelgede "proje müellifince yapılan projeler, yapı denetim kuruluşları tarafından kontrol edilip mesuliyeti üstlenildiğinden bu projelerin, ayrıca Mühendis ve Mimar Odalarınca vize edilmesi şartı aranmayacaktır..." hükmü getirilmemeli idi.

Böylesi bir yaptırımın hiç bir hukuki dayanağı olmayacağı bir gerçektir. Çünkü olguyu özel hukuk ilişkisi içinde düşündüğümüzde, iş sahibinin proje bazındaki mesleki denetimini dilediği kişi ya da kuruma yaptırabileceği açıktır. Mevcut imar kanununun kendilerine tanıdığı yetkilerle Belediyeler, onay için gelen projelerin IMO Şube ve Temsilcilikleri tarafından "kontrol ve mesleki denetim (vize) yapabilmesini" sözleşmelere bir koşul olarak koyabilirler. Belediyeler, "Özel hukuk" ilişkisinin getirdiği "sözleşme serbestisi" ilkesi doğrultusunda "özel protokol"ler yapabilirler.

İlgili kararnamenin Belediyelerin yetkisinde değişiklik yapmadığı, yapı denetim kuruluşlarının TUS uygulaması yerine geçtiği görüşü 595 sayılı kararname ile ilgili gerekçeli kararlarda ve Bakanlığın düzenlediği çeşitli toplantılarda dile getirilmiştir. Bu nedenle, Belediyelerin protokollerle meslek odalarına delege ettiği proje denetim sorumluluğu genelge ile ortadan kaldırılamaz.

10. maddedeki yaptırım erki, kamu hukuku yönünden Anayasaya ve kuruluş yasamıza; özel hukuk yönünden de "sözleşme serbestisi" ilkesine aykırı olduğu düşünülmektedir.

Ülkemizde son yıllardaki deprem felaketinin temel nedeninin denetimsizlik olduğu gerçeğinden yola çıkarak 595 Sayılı KHK'nın gündeme getirildiği yadsınamaz. Ülkemiz nüfusunun %95'inin deprem bölgelerinde yaşadığı gerçeği karşısında "Mesleki Denetimin" hiç değilse 595 no KHK'nın geçiş sürecinde ilgili Meslek Odaları ve Belediyelerce sürdürülmesi gerektiğine inanıyoruz. Yukarıdaki endişelerimiz de dikkate alınarak genelge tekrar gözden geçirilmelidir.

3. Genelgedeki 10 no'lu açıklamanın son bölümünde; "... Yapı Denetim Kuruluşları, ilgili Meslek Odasınca her yıl için yenilenmiş büro tescil belgesi bulunmayan proje müelliflerinin projelerini kabul etmeyecektir" denmektedir.

IMO olarak doğru bulduğumuz bu uygulamanın Bakanlığınızca yayınlanmış yönetmelikler doğrultusunda yapılmasını istemekteyiz. Buna göre, 2.9.1999 - 23804 ve 13.07.2000 - 24108 sayılı

Resmî Gazetede yayınlanan 13.7.2000 tarihli 303 sayılı kanun kapsamı dışında kalan Belediyeler Tip İmar Yönetmeliği Değişikliğinin; Yapı Ruhsat İşleriyle ilgili 5. maddesinin, "proje müellifi mimarlar ve mühendislerin 6235 sayılı TMMOB Kanunu uyarınca ilgili Meslek Odasına kayıtlı olmaları, büro tescillerini yaptırıp her yıl için yenilemeleri gerekmektedir. İdare, kanuna aykırı uygulama nedeniyle süreli olarak hakları kısıtlanan proje müelliflerinin bu durumunu denetlemek üzere ilgili Meslek Odasınca düzenlenen, meslek adamının o andaki sicil durumunu gösterir, İŞİN ADI YAZILI BELGEYİ HER PROJE için ister. Haklarında kısıtlama bulunan meslek adamlarına ait projeler onaylanmaz " şeklinde belirlenen koşulu dikkate alınarak, genelgenizin 10. maddesinde sözü edilen Oda tescilinin "her yıl" değil "her proje için" istenmesi şeklinde değiştirilmesinin uygun olacağını düşünmekteyiz. Bu doğrultuda Meslek Odalarının proje onayı devam etmeli, proje müellifleri için her projede "Proje Vize Belgesi" istenmelidir.

4. Öte yandan, 595 sayılı KHK'nin gerçekten hayata geçirilebilmesi için il ve ilçe yapı denetim komisyonlarına yapı üretiminden sorumlu dört meslek odasının birlikte katılımı sağlanarak Bakanlığınızın meslek odalarını il ve ilçe komisyonlarına dönüşümlü olarak katan genelgesine son verilmelidir. Bu kapsamda, denetimi yapılan binaların ön kapak bilgileriyle birlikte meslek odalarına bildirilmesi Meslek Odalarının sicil tutabilmeleri ve uygulamanın mesleki ahlak kuralları içinde yapılıp yapılmadığının denetimi için gereklidir.

Ayrıca, 595 sayılı KHK'nin uygulama yönetmeliğinde Yapı Denetim Üst Komisyonuna TMMOB'un yanı sıra, yapı üretim sürecinde etkin dört meslek odasının temsilcilerinin de aynı anda yer alabileceği uygun bir çözümde uzlaşılmasının yararlı olacağını düşünüyoruz.

5. Genelgenin 9. maddesinde tesisat elemanlarının inşaatın ileri aşamalarında yer almaları istenmektedir ki, bu şantiye gerçeği ile bağdaşmamaktadır. Tesisat elemanları, daha sonra olumsuz müdahaleler olmaması için, işin başından itibaren inşaatta olmalıdır.

6. A grubu denetim kuruluşlarının şube açmalarından sözeden 12. maddede, cümle sonundaki "yarar görülmektedir" sözcüğü kesin bir ifadeye kavuşturulmalıdır.

7. Genelgenin 13. maddesi bir çeşit imar affının kabulü anlamına gelmektedir ki 14. madde ile çelişmektedir. Kaçak yapılarda da teknik yönetmelik ve standartlara uygunluk şartı aranmaz ise, yaşanan felaketlerin riskini azaltmak mümkün olamayacaktır.

Bilgilerinize arzederiz.

Saygılarımızla.

Şevket ÇORBACIOĞLU
Sekreter Üye

EKLER : 1) TMMOB Tüzüğü
2) TMMOB Kanunu
3) IMO Yönetmeliği
4) SMM Yönetmeliği

T.C. BAYINDIRLIK ve İSKAN BAKANLIĞI'NA
(Yüksek Fen Kurulu Başkanlığı)
ANKARA

Konu : Yapı Denetiminde Oda'mızın işlevi.

İlgi : 1) Bayındırlık ve İskan Bakanlığı Yüksek Fen Kurulu Başkanlığının 10.4.2001 tarih ve 6/739 sayılı yazısı,

2) Yapı Denetim Kuruluşları Derneği ve Valiliklere gönderdiğiniz 6/740 sayılı genelge,

10.04.2001 gün ve 6/739 sayılı yazınızın ilk paragrafında; 595 kapsamında hizmet veren Yapı Denetim Kuruluşları ve proje müelliflerinin Odanıza bağlı şubelerden her proje için istenen belgenin (meslek adamının o andaki sicil durumunu gösteren, işin adı yazılı belge) verilmesinde a- Projenin istendiği b- Vize şartının istendiği c- Asgari ücret tarifesine göre düzenlenmiş faturanın arandığı ve fatura bedeli üzerinden "verilen hizmetin maliyetiyle uyumlu olmayan" çok yüksek ücret alındığı belirterek aşağıdaki açıklamaları getirmektесiniz:

Daha önce Eylül 1999 tarihinde (02.09.1999/23804) tip imar yönetmeliğinin 5. Maddesinin (yapı ruhsat işlerinin yerine getirilme koşulları) 5. Fıkrası "Proje müellifi mimarlar ve mühendislerin, 6235 sayılı TMMOB Kanunu uyarınca, ilgili meslek Odasına kayıtlı olmaları, büro tescillerini yaptırıp her yıl için yenilemeleri gerekmektedir. İdare, kanuna aykırı uygulama nedeniyle süreli olarak hakları kısıtlanan proje müelliflerinin bu durumunu denetlemek üzere ilgili meslek Odasına düzenler, meslek adamının o andaki sicil durumunu gösterir, işin adı yazılı belgeyi her proje için ister. Haklarında kısıtlama bulunan meslek adamlarına ait projeler onaylanmaz. İdare projeleri incelerken 5846 sayılı fikir ve sanat eserleri kanununa uygunluğu gözetir..." şeklinde değiştirildiğini, 13.07.2000 tarihinde de "3030 Sayılı Kanun Kapsamı Dışında Kalan Belediyeler Tip İmar Yönetmeliği Değişiklik Yapılmasına Dair Yönetmelikte (13 Temmuz 2000/24108) bu fıkra hükmüne son şeklinin verildiğini 6/739 sayılı yazınızın ikinci paragrafında belirterek "Odalar için de zorunlu olan bu kontrolün, iş akışını aksatmadan ve başka istekler ortaya koymadan yapıp gerekli belgelerin verilmesi kamu yararı yönüyle çok önemli hizmettir" demektесiniz.

Yazınızın 3. Paragrafında: "... illerde bu hizmetin aksadığı, zorlaştırıldığı, yüksek ücret alındığı yolunda gelen şikayetler yapı sahiplerinin ilgili idarelerden yapı ruhsatı alma aşamasında proje müelliflerinin ve Yapı Denetim Kuruluşlarının hizmetleri tıkanmakta ve durmaktadır. Amaç asgari ücret uygulamasının kontrolü ise, yapı ruhsatı için projenin belediye veya valilikte tasdiki aşamasında elde edilebilecek formlaştırılmış bilgi ve fatura örneği sağlanarak yapılabileceği düşünülmektedir..." denmekte.

Son paragrafta; "... "o andaki sicil durumunu gösterir, işin adı yazılı belge"nin Odası yetkilisince düzenlenmesi için İŞİN projesinin ve proje vizesinin aranması hiçbir kanuna dayanmamaktadır" denmekte, bu nedenle, uygulamayı aksatan bu tür istek ve şartların acele ortadan kaldırılması" istenmektedir.

Açıklama ve istekleriniz, Merkez Yönetim Kurulumuzun 21.04.2001 tarih ve 23 nolu toplantısında tekrar değerlendirilerek Bakanlığınıza bildirilmesine karar verilmiştir:

1- Bilindiği gibi TMMOB ve bağlı Odalar 7303 sayılı yasa 66 ve 85 sayılı kanun hükmünde karamamelerle değişik yasayla (6235 sayılı) kurulan ve Türkiye sınırları içerisinde meslek ve sanatlarını uygulamaya yetkili tüzel kişiliğe sahip, anayasanın 135. Maddesinde (idari yapıya ilişkin bölüm) tanımlanmış yapıldığı gibi "kamu kurumu" niteliğinde kuruluşlardır.

Özerkliğe sahip böylesi kuruluşun hiçbir şekilde bir başka kurum ve kuruluşun talimatıyla hareket etmesi olası değildir. Çünkü yukarıda belirtildiği gibi anayasal gerçeklerle hareket eder ve Anayasa'daki hukuka ve yasalara aykırı talimatlara hukuken itibar etmez.

2- Bakanlığınıza Odalarla ilgili gelen "şikayetler" haklı kabul edilerek bu doğrultuda genelgelerle açıklamalar yapmanız Meslek Odalarının kendi iç işleyişine (hukuka) müdahale ile işlem oluşturmak anlamı taşımaktadır. Özellikle ilgi (2) genelgenin TMMOB ve ilgili Odalara gönderilmeyip kamu kurumu işlevinde olmayan "şikayetlerin orijini" "Yapı Denetim Kuruluşları Derneği"ne gönderilmesi ve bu konuda 10.04.2001 tarih ve 6/739 sayılı yazı ile Odaların uyarıldığı şeklindeki yazı içeriğiniz TMMOB ve bağlı ilgili Odalara işlevinin dikkatten kaçtığına göstergesidir.

Yazınızda belirttiğiniz temel hizmet ilkesi gibi kamu yararı ise öncelikle şikayetler kamu kurumu platformlarında değerlendirilmeli ve sonuca varılmalıdır.

TMMOB ve Bağlı hiçbir meslek Odası yasal ve hukuki yükümlülükleri dışında farklı istekler gündeme getirip iş akışını aksatmaz. Aksine Mühendislik Disiplinini ve Bilimini kendisine çizilen yasal çerçevede etkinleştirip iş akışını ivmelendirir.

Odalarımız kurulduğu 1954 yılından bu yana mesleki denetim uygulaması içerisinde. Proje ve uygulama bazında nitelikli hizmet üretimi temeline dayalı Odamız ve üyeleri arasında bağlanmış tüzük ve yönetmelikler ile 3158 nolu "Mühendislik ve Mimarlık Yasası" ve 6235-7303 Sayılı TMMOB Yasası ile hareket edilmektedir. Tüm bu süreç, "inşaat mühendisliği hizmetlerinin standart dışı, düşük nitelikli üretimi, hatta yetkisiz, mesleğimiz dışında elemanlara yaptırılmasını ve bu yolla "haksız ve aşırı kâr" etmeyi amaçlayan grupları" olumsuz etkilemekte, bu gibiler, olması gerekene sağlıklı uygulamaları kaldırmak ve çarpık hale getirmek istemektedirler. Bakanlığınızın bu grupların çıkarları doğrultusunda hareket edeceğini düşünmemekteyiz. Fakat ilgi yazınız ve genelgenizin yapı güvenliğinden çok ekonomik rant peşindekileri cesaretlendirebileceği endişesi taşımaktayız.

Öncelikle mesleki denetim konusunda Odalarımızın 1954 yılından beri uzun ve kökleşmiş uygulama geleneğine sahip olduğunu ve güçlü yasal dayanaklarla süreci işlettiğini belirtmiştik. 18 Ekim 2000 tarih ve 6602 sayılı Bakanlığınıza "Yapı Denetimi hakkındaki KHK'nin iyileştirilmesi" konulu yazımızda yasal dayanaklarımızı kısmen sıralamış ve TMMOB tüzüğü, TMMOB kanunu, IMO yönetmeliği ve IMO-SMM Yönetmelikleri Bakanlığınıza yazı ekinde gönderilmişti. Bu yazımızda da konu ile ilgili olanlarına değineceğiz.

A- 6235-7303 Sayılı TMMOB Yasasının 2-C maddesinde "meslek ve menfaatleriyle ilgili işlerde resmi makamlarla işbirliği yaparak gerekli yardımlarda ve tekliflerde bulunmak, meslekle ilgili tüm mevzuatı, normları, fenni şartnameleri incelemek ve bunlar hakkında görüş ve düşüncelerini ilgililere bildirmek" görevi TMMOB'ye, dolayısıyla bağlı Odalara verilmiştir.

B- Yine aynı yasanın 32. Maddesinin "hizmet karşılığı alınan ücretler"i içeren C fıkrası, bu yasaya dayalı olarak çıkarılan TMMOB'nin Mali İşler Yönetmeliği (8/2) mesleki denetim uygulamasında ücret alınmasının yasal dayanağını oluşturmaktadır. Ayrıca TMMOB Tüzüğü'nün madde 99 "C" fıkrası "Oda tarafında kamu kuruluşlarına, özel kurum ya da kişilere yapılan hizmet karşılığı alınan ücretler" ile "C" fıkrasındaki "ilgilere gereğinde verilecek belgelere, karşılık..." şeklindeki tümceler bu yasal dayanağı somutlamaktadır.

C- 9.5.1985 gün ve 18749 sayılı Resmi Gazete'de yayınlanan "3194 sayılı imar kanunun 28. Maddesinin ikinci paragrafı "yapının nev'ine ehemmiyetine ve büyüklük derecesine göre proje eklerinin tanziminin ve inşaatının kontrolünün 38. Maddede de belirtilen meslek mensuplarına yaptırılması mecburidir" demektedir. 38. Maddenin son paragrafı ise: "yapıların, mimari, statik ve her türlü plan, proje, resim ve hesaplarının hazırlanması ve bunların uygulanmasıyla ilgili fenni mesuliyetleri, uzmanlık konularına ve ilgili kanunlarına göre mühendisler ve mimarlar deruhte ederler" demektedir.

Her iki yaklaşım; Mühendislik ve mimarlık hizmetlerin Teknik Uzmanlıklara göre farklı mühendislik ve mimarlık disiplinleri tarafından üretilmesi zorunluluğunu içermektedir. Bu da bize olgunun yerine getirilip getirilmemesi noktasında, Mesleki Denetim koşulunu getirmektedir.

D- Katma Değer Vergisi Kanununun (3065) "Emsal Bedeli ve Emsal Ücreti" Başlıklı 27. Maddenin 5. Fıkrasında "Serbest meslek faaliyetleri için ilgili meslek teşekküllerince tespit edilmiş bir tarife varsa hizmetin bedeli, bu tarifede gösterilen ücretten düşük olamaz" denmektedir. TMMOB ve Bağlı Odalar bu yasa maddesine dayanarak, üyelerinin mesleki çalışmalarını için düzenledikleri ücret tarifelerini

vergilendirmede esas almaktadırlar. Bu nedenle Odamız (Odalar) Mesleki Denetim Uygulamasında "Asgari Ücret tarifesini" dikkate almakta ve alınan ücretlerin tarife uygunluğunu "Bu yasa hükmü gereği" kontrol etmektedir.

Ayrıca "TMMOB Serbest Mühendislik ve Mimarlık Hizmetleri Asgari Hizmet Yönetmeliği" her türlü mühendislik ve mimarlık hizmetinin ilgili Odalar tarafından denetleneceği esasını getirmektedir.

Bunun yanısıra "TMMOB Asgari Ücret ve Çizim Standartları Tespit Komisyonu ve Kontrol Bürolarının Kurulmasına ilişkin yönetmelik" gereğince TMMOB ve Odalarımız ve birimleri, üyelerinin ürettiği mesleki hizmetleri "Asgari Çizim ve Standartları ve Asgari Ücretleri" dikkate almakta bu hüküm Odaların denetim yapmakla görevlendirildiğinin yasal yaptırımını içermektedir.

E- "İnşaat Mühendisleri Odası (İMO) Serbest Müşavir Mühendislik Hizmetleri Büroları Tescili ve Mesleki Denetim Yönetmeliği"nin madde 1 amaç bölümünde; "Yönetmeliğin amacı (5 Ağustos 1983 gün ve 66 sayılı KHK ve 16 Eylül 1983 gün ve 85 sayılı KHK ile değişik) (6235) 7303 sayılı TMMOB Yasası yükümleri uyarınca, serbest çalışan ve inşaat mühendisliği hizmetleri üreten kişi ve kuruluşların mesleki etkinliklerinin İMO tarafından denetlenmesiyle, inşaat mühendisliği hizmetlerinin mesleki bilimsel teknik esaslar, ülke ve meslektaş yararları yönünden gelişmesini sağlamak, üretilen hizmetlerin İMO standartları ve yönetmelikleri ile ülkemizde geçerli diğer standartlar, yönetmelikler ve esaslara uygunluğunu sağlamak; İMO tarafından belirlenen inşaat mühendisliği hizmetleri asgari ücretlerinin uygulanmasıyla, meslektaşlar arasında haksız rekabeti önlemek; serbest inşaat mühendisliği hizmeti veren kişi ve kuruluşların mesleki deneyim, kapasite ve yeterlilik açısından değerlendirmelerine esas olan kayıtlarının tutulmasını sağlamak ve ülkemizin inşaat mühendisliği alanındaki bilimsel-teknik gücünün envanterinin oluşturmaktır." denmektedir.

Tüm bunlar aynı yönetmeliğin 8-9-10-11'inci maddelerinde işlenerek yaptırıma dönüştürülmüştür. Bu hükümler; İnşaat Mühendisleri Odası ile üyeleri arasında ve doğrudan Oda üyelerini bağlayan bir düzenleme getirmiştir.

3- 10.04.2001 gün ve 6/739 sayılı yazınız ile 6/740 sayılı 595 KHK hakkında Genelgede belirtmeye çalıştığınız Bakanlığınızın "Mesleki Denetimi", "Asgari Ücret Uygulaması" ve "Fatura Denetimi" konularında farklı yaklaşımlar içinde olduğu anlaşılmaktadır.

Şöyle ki:

- "Mesleki Denetim", "Asgari Ücret Uygulaması" ve "Fatura Denetimi" işlemlerin, bitirilmiş projelerin yapı denetim şirketlerine verilmeden önce "İşin Adı Yazılı Belge" alınması sırasında yapılmaması
- Asgari ücretlerin piyasa koşullarına göre yüksek olması nedeniyle ücretlerin düşürülmesi gerektiği,
- Fatura denetiminin Odalar tarafından değil, belediyeler ve valiliklerde ruhsat verilmesi sırasında yapılması,
- Anılan belge harçlarının yüksek olduğu, azaltılması gerektiği

şeklindeki önerileriniz...

Tüm bu önerileriniz; sürdürülmekte olan "Mesleki Denetim'i etkisizleştirip, Odaları "Mesleki Denetim" yapamaz duruma getirecek ve İnşaat Mühendisliği hizmetlerini haksız rekabete açarak hizmet niteliğini meslek ve kamu yararına olmayan düşük düzeylere çekecek içerikte olduğunu ve bu nedenle kabul edilemez bulduğumuzu da belirtmek zorundayız.

4- "Mesleki Denetim" süreci; TMMOB Yasası ve Yönetmelikler ile bağlı Odaların tüzük ve yönetmeliklerinde belirlenen kurallar bütününde işletilmektedir. Koşullara uygun hazırlanan projelerin mesleki denetim sürecinde bekletilmesi, geciktirilmesi asla söz konusu olamaz. Hiçbir proje müellifinden (üyemizden) bugüne dek bir "şikayet" Odamıza gelmemiştir -ki "Yapı Denetim Kuruluşları" ile de böylesi bir süreç yaşanmamıştır; çünkü, bu bağlamda ilişkimiz olamaz- Bu nedenle, "yapı sahiplerinin ilgili idarelerden yapı ruhsatı alma aşamasında proje müelliflerinin ve yapı denetim kuruluşlarının hizmetleri tıkanmakta ve durmaktadır" şeklindeki değerlendirme İnşaat Mühendisleri Odası için söz konusu değildir.

Ayrıca, bu sürecin kamusal denetim için ne kadar önemli olduğu, yakın geçmişte Bakanlığınıza da duyurduğumuz örneklerden de anlaşılabilir. Yapı Denetim Şirketlerinin denetiminden geçmiş projelerde, arşivleme sürecinde yapmış olduğumuz incelemelerde tespit ettiğimiz hata ve eksiklikler, mesleki denetim yapılmaya görülemezdi. Benzer şekilde, imarı çok katlı parseller için tek kat için

ruhsat vererek denetimden kaçmak isteyen Belediyeler ve müelliflerle ilgili bilgilenmemiz de mesleki denetim uygulaması sayesinde olmuştur. Örnekleri çoğaltabiliriz.

5- Asgari ücret tarifelerimiz Bakanlığınızın proje hizmet bedelleri tarifeleri esas alınarak ve hizmet türüne ve değişik kentlerdeki koşullara göre ciddi oranlarda (örneğin %50-%80'lere varan oranlarda) indirim öngören katsayılarla uygulanmaktadır. Bu bağlamdaki asgari ücret uygulamasındaki bedellerin yüksek bulunması gerçekleri yansıtmadığını düşünüyoruz. Bakanlığınızın proje fiyatlarıyla karşılaştırıldığında, ODA'mızın ücretlerinin daha düşük kaldığı görülecektir.

6- Fatura denetiminin Odalar tarafından değil, belediyeler ve valiliklerde ruhsat verilmesi sırasında yapılmasının istenmesi, fatura denetiminin önemsenmemesini beraberinde getiren bir yaklaşımdır. Bu herşeyden önce kamusal alandaki vergi kaybını gündeme getirecektir.

Öneriniz doğrultusunda Bakanlığınızın öncelikle Maliye Bakanlığı ile iletişime geçerek uygulamaya sağlıklı ve etkili biçimde yapmaya olanak verecek bir düzenlemenin yürürlüğe girmesinde yarar vardır. Eğer böylesi bir süreç işletilmez ise, İnşaat Mühendisleri Odası (IMO) asgari ücret uygulamasının fatura kontrolü ile sağlamayı sürdürmek durumundadır.

7- Mesleki denetimle sürdürdüğümüz mesleki hizmetlerin karşılığı olan ve sadece üyelerimizden alınan harçlar Oda Genel Kurullarında üyelerimizin kendi istemleri (oylarıyla) ile alınmış kararlarla belirlenmektedir. Bu nedenle üyelerimizin dışındaki kişi ve kuruluşlardan mesleki denetim veya benzeri bir harç alınması söz konusu değildir. Bu harçlar konusunda yine sadece üyelerimizden gelecek önerileri genel kurullarımızda veya yetkili komisyonlarımızda değerlendirilerek kendi yasal organlarımızda karara bağlanmaktadır. Odamız, belge harcını, mal sahibinden değil, projeci üyeden almaktadır ve tüm projelerin belgelenmesi durumunda, belge için istenen yüzdenin düşebileceğini, genelgenizden çok önce tartışmaya açmıştır. Bu nedenle, Bakanlığınızın önerisini kendimiz için geçerli görmüyoruz.

SONUÇ :

İnşaat Mühendisleri Odası Bakanlıkla ilişkilerini "Anayasada tanımlı yapılan kurumsallık içinde ve Mühendislik-Mimarlık Disiplinini ve Biliminin yasal çerçevesini çizen TMMOB Yasası ve Odalarımızın yasa/tüzük ve yönetmelikler çerçevesinde kamu yararını dikkate alarak" sürdürmeyi temel ilke almıştır. 595 ve 601 Sayılı KHK süreçlemesinde bu evrensel ilkeye nasıl özen gösterdiğimiz bilinmektedir. Bu bağlamda; bundan sonraki bakanlık ilişkilerimizi aynı anlayışla sürdürmeyi ve Mühendislik-Mimarlık Disiplini/Bilimi konularında karşılıklı kamusal sorumluluklarımızı ortaklaşa belirlemeye TMMOB-IMO ilkeleri doğrultusunda, hazır olduğumuzu belirtmek isteriz. Bu konunun daha sağlıklı çizgiye oturtulmasında Bakanlığınızın yardımcı olması gerektiğini düşünüyor ve bekliyoruz.

Yapı denetim şirketlerini, yapı üretim süreci içinde tek muhatap alan ve 595-601 Sayılı KHK'leri her türlü aksaklığı ve eksikliği ile bu şirketler eliyle sürdürmeyi amaçlayan yaklaşım yararlı sonuçlar vermeyeceğinin dikkate alınması gerektiğini belirtmek isteriz. Bu sürecin sağlıklı işletilmesi Meslek Odalarının işlevleri azaltılarak gerçekleşmez. Aksine, Bakanlığınızın Meslek Odalarıyla yoğunlaştıracığı işbirliğiyle "Yapı Denetim Şirketlerinin" çok yakından ve ciddi biçimde denetimini gerektirmektedir. Eğer konuya bu pencereden bakılmaz ise; "Yapı Denetim Şirketlerinin" bugünlerde tanık olduğumuz "kendi görev alanları (malzeme standardı ve kalite kontrolü yapmak istemeleri laboratuvar kurmaları vb.) dışına da taşarak proje ve diğer mühendislik/mimarlık hizmetlerini karşılamaya yönelik girişimleri..." giderek ağırlık kazanacaktır. Bazılarının yapı denetim sürecinden Meslek Odalarını dışlamak istemesinin önüne geçilmesi kamu yararındadır. 595 ve 601 sayılı KHK'larda da, bu doğrultuda düzeltmeler yapılması, Odalar ile Bakanlığın işbirliği ile olabilecektir.

İnşaat Mühendisleri Odası yasal çerçevesi içinde "Mesleki Denetimi" yukarıda belirttiğimiz anlayış doğrultusunda sürdürecektir.

Bakanlığınızın şüphesiz iyi niyetli önerileri ve şikayetleri, yukarıdaki yaklaşımımız doğrultusunda tekrar değerlendireceğine inanıyoruz. "Mesleki Denetim" uygulamalarını daha da geliştirmeye İnşaat Mühendisleri Odası olarak hazır olduğumuzu belirtir, saygılarımızı sunarız.

Şevket ÇORBACIOĞLU
Genel Sekreter

24 Mayıs 2001
Sayı: 410-2291

BAYINDIRLIK VE İSKAN BAKANLIĞI
Yüksek Fen Kurulu Başkanlığına
ANKARA

595 Sayılı "Yapı Denetimi Hakkında Kanun Hükmünde Kararnamede" değişiklik yapılmasına dair kanun tasarısı Odamızca incelenmiş;

"Faaliyeti üç defa durdurulan yapı denetim kuruluşunun izin belgesi iptal edilir. İzin belgesi iptal edilen yapı denetim kuruluşunun, kusurları mahkeme kararı ile kesinleşen yönetici ve uzman mühendis ve mimarların başka bir yapı denetim kuruluşunda görev almaları halinde, görev aldıkları bu kuruluşa izin belgesi verilmez, verilmişse iptal edilir." Cümlesine katılmakla birlikte, YDK'ların oluşum şemasındaki mimar ve mühendislerin %100 katılımı ile olmaları bu işin daha sağlıklı tabana oturmasındaki en önemli faktörlerden biridir.

Ayrıca ekte sunduğumuz ve Başkanlığınıza göndermiş olduğumuz 3 Mayıs 2001 tarih ve 410/1871 ve 18 Ekim 2000 tarih ve 6602 sayılı yazılarımızda belirlenen aksaklıkların tasarıda kesinlikle dikkate alınarak, değişikliğin bu bağlamda yapılması gerektiğini aksi taktirde 595 sayılı yasanın "TMMOB ve ilgili Odaların dışlanmışlığında" inandırıcılığını yitireceğini düşünürüz.

595 Sayılı KHK'nin yasalaşma sürecine katkı koyma amacıyla hazırlanan "Seçenek 595 sayılı yasa" çalışması tarafınıza ulaştırılacaktır.

Gereğini arz ederiz.

Saygılarımızla,

Şevket ÇORBACIOĞLU
Genel Sekreter

595 SAYILI KHK'NİN İPTALİNDEN SONRA DÜŞÜNÜLEN "YAPI DENETİMİ KANUN TASARISI" NIN EKSİK YANLARI

Tasarı'nın ilk bakanlar kurulu toplantısında imzaya açılacağı savlanmaktadır. Tasarıda tartışılacak birçok konu olmasına karşın, öncelikle müdahale edilmesi için imzaya açılmadan önce kesinlikle düzeltilmesi gereken IMO görüşleri ön bilgilerden sonra aşağıda maddeler halinde sıralanmıştır.

ÖN BİLGİLER

- Yapı Denetim Şirketlerine; Bireysel sorumluluk içinde kamusal denetim işlevinde olan "Fenni mesulluğun" Genişletilmiş kurumsal sorumluluk işlevi yüklenmiş.
- Başta TMMOB ve ilgili odalar ve yerel yönetimler Denetim Sürecinden dışlanarak ilgili bakanlık tamamen öne çıkarılmıştır .
- 601 Sayılı KHK'de "Uzman mühendislik" diye tanımlanan IMO'nun "Yetkin mühendislik" diye belirttiği uzman mühendis ve mimar zorunluğu iptal edilmiş.
- Mühendis ve mimarların sicillerinin tutulması (Denetlenmesi) ve proje denetim süreçlemesinde TMMOB ve ilgili odalar tamamen dışlanmış.

KESİNLİKLE DÜZELTİLMESİ GEREKEN NOKTALAR

1- Madde 3'ün ikinci paragrafında "Yapı denetim kuruluşlarının bünyesinde nitelikli mimar ve mühendislerin bulunması..." denmektedir .

Bakanlığın, 595 sayılı KHK'yi tamamlayan 601 sayılı KHK'de uzman mühendis ve mimar zorunluğu getirmişti. Bu kavrama özellikle TMMOB'ye bağlı IMO ("Uzman yerine yetkin" sözcüğü kullanılmalıdır, çünkü uzmanlık "Akademik" içerikte bir kavramdır) diye karşı çıkmıştı. İşte Bakanlığın "uzman" diye betimlediği, IMO'nun "yetkin" diye belirttiği; yeterli birikime sahip meslek pratiğini özümsemiş "Yetkin mühendis mimar" zorunluğu tasarıdan çıkarılarak Bakanlık tasarısında hangi anlamda kullanıldığı net olmayan "Nitelikli mimar ve mühendis" kavramına yer vermiş. "Yetkin mühendis ve mimar'ın" sorumluluk üstlenmediği yapı denetimi ile tekrar "Denetimsizlik süreci başlatılacağından", "Yapı Denetim Yasasına" kesinlikle "Yetkin mühendis" zorunluğu konmalıdır .

Ayrıca; 3914 sayılı İmar Kanununda eksik olan "Proje denetimi" çok hafif geçilmiş. IMO olarak herşeyden önce "Yetkinlik"ın projeden başlanması gerektiğini düşünüyoruz. Bu süreçte kesinlikle ilgili Odalar yetkilendirilmeli ve "Proje Denetiminin denetimi" başlatılarak, Denetim sürecine ilgili odalar da katılmalıdır.

2- Madde 4.'de sözü edilen yapı denetim kuruluşlarının imza sorumluluğunu bünyelerindeki "yetkin" mühendis ve mimarlar üstlenmelidir. Bunlar aynı zamanda teknik uygulama sorumlusu da olmalı, yapı üretiminden sorumlu dört meslek disiplininin temsilcisi ayrı ayrı imza atmalıdır (Dörtlü TUS).

Yine Madde 4'de son paragrafta, "Denetim faaliyeti süresince" bölümü çıkarılmalıdır. Çünkü bu tümce "Başkaca mesleki ve ticari faaliyette bulunamaz" yaptırımının inandırıcılığını azaltacağını düşünüyoruz.

YDK'lar, müşavirlik kuruluşu olarak tanımlanabilir.

3- Madde 5, denetim sürecinden ODA'ları saf dışı ediyor. Oysa bu yasa ODA'ların aktif katkısı olmazsa, yürüyemez, etki denetim sağlanamaz. Uygulamanın yürürlüğe olduğu sürede meydana gelen etik ihlallerin ortaya çıkarılmasında ODA'ların oynadığı rolü anımsamakta yarar var.

Ayrıca, YDK'ların denetimini yalnızca Bakanlığa bağlamak, yerel yönetimlerin ve TMMOB'ye bağlı ODA'ların etkisini kıracağından mahsurludur. İlgili Bakanlık, yerel yönetim ve TMMOB ve ilgili Oda'lar

konsepti ile "Kamu Denetimi, Özel Denetim" ayrışmasında dengeyi sağlayabilecek "Özerk Denetim" süreci yaşama geçirilebilir. Bu nedenle ilgili yapı denetim komisyonları ODA temsilcilerinden oluşturulup buradaki Oda temsilcilerine komisyonlarda yer verilmelidir.

4- Madde 6'da belirtilen cezai işlemler, ceza yasasında da değişiklik yapılmadan uygulanabilecek mi? Ayrıca; bir yasanın Anayasaya ters düşmemesi için başka yasaların ilgi alanına girmemesi, özellikle yapı denetimi ile ilgili bu yasa 3194 sayılı imar yasasından borçlar yasasına dek ilgili birçok yasa, hatta Devlet İhale Yasasında, mahalli idareler yasasında değişiklik yapılmasının gerektiğini düşünüyoruz.

5- Madde 8 ise tutarsız bir içerikte şöyle ki; Meslek Odaları, denetimine hiç katılmadığı bir süreçte idareden gelen değerlendirmelere bakarak sicil tutacak. Olacak iş değil!

6- Madde 9'da "... Faaliyeti üç yıl içerisinde üç defa durdurulan yapı denetim kuruluşunun denetim faaliyetine son verilir ve belgesi bakanlıkça geri alınır." denmektedir. Bu yetersiz çünkü yapı denetim süreçlemesinde yasanın öngördüğü kuralları uygulamayıp sağlıklı denetim yapmayan YDK'lar derhal kapatılmalıdır. Kesinlikle bir yanlısını daha beklememelidir. Madde 9'un ilk paragrafın son tümcesi "Geçici durdurmaya neden olan mimar ve mühendisler Bakanlıkça ilgili Meslek Odasına bildirilir. Meslek Odaları bu kişiler hakkında kendi mevzuatlarına göre işlem yapar" şeklinde. Burada kehren TMMOB ve ilgili Oda akla getirilmiş. Odalar Onur Kurulu aracılığıyla YDK ortağı ve denetimcisi "-ki genelde YDK ortakları denetim yapan yetkin (uzman) meslekdaşlarımızdan oluşuyor. Son tasarıda da YDK ortaklarının %100'ü mühendis ve mimar olma kuralı getirilmektedir"

Meslekten '6 ay veya bir yıl gibi uzaklaştırılırsa. Böylesi bir etik sorun YDK'ları da bağlamaz mı? Sonrasında Bakanlıkça bu olgu hakkındaki yaptırımı ne olacak? ...Bu nedenle böylesi cezai süreçlemede bakanlık ve TMMOB ile ilgili Odalar en direkt değil direkt yer almalıdır...

7- Madde 10'da, "Bu kanun hükümlerinin uygulanması sırasında görevini ihmal eden veya kötüye kullanan veyahut sahte belge düzenleyen, ya da kullanan mimar ve mühendisler ile deneyleri yapan laboratuvar görevlileri 765 Sayılı Türk Ceza Kanununun uygulanması açısından devlet memuru sayılırlar" denmektedir. Böylesi korkutmaca bu süreçte yeterli olabilir mi? Pratiğe baktığımızda Devlet memuruna pek ceza verildiğini görmüyoruz! Madde bu haliyle pek yaptırım erkinde görülüyor... Odalar, Bakanlık ve yerel yönetimler karar süreçlemesinde ortak yer alarak, kurallar geliştirilmelidir...

8- Tasarıda, mesleki sigorta zorunluluğuna yer verilmemesi de büyük eksiklik. Kendisini sigorta ettiremeyen "Yetkin mühendis ve mimarlar" denetim yapamamalı. Bu sigortalama işleminde ODA'ların vereceği siciller önemli bir rol oynamalı.

9- Şantiye şefliği zorunlu olmalı ve bunun için ODA'lardan belge alınmalıdır. Şantiye şefliği, gerçek uygulanabilir sınırlarda olmalıdır , yoksa 595 uygulamasındaki gibi ranta dönüşebilir.

10- Yasanın (Tasarının) en belirgin eksikliği 595 Sayılı KHK'de olduğu gibi kamu yapılarını içermemesi. Kapsam madde 1'in son paragrafında şöyle belirlenmiş "3194 sayılı imar kanununun 26. Maddesinde belirtilen kamuya ait yapı ve tesisler ile 27. Maddesinde belirtilen ruhsata tabi olmayan yapılar, bu kanun kapsamı dışındadır" Bilindiği gibi 17 Ağustos 1999 ve 12 Kasım 1999 Deprem Felaketlerinde kamu yapıları daha büyük zarar gördü. Amaç Denetimli Güvenli Yapı sürecini kurumsallaştırmak ise kamu ve özel yapı ayrımını yapmamamız gerektiğini düşünüyoruz. Bu nedenle 595 Sayılı KHK'nin iyileştirilmesi sürecinde yaptığımız öneriyi burada da yapmak istiyoruz "İlgili Odalar kamu çalışanlarına da bilindiği üzere müracaatlarında yetkin (uzman) mühendislik belgesi verdiler. Bu belgeler verilmeye devam edilsin. Kamuda çalışan Yetkin (uzman) belgeli bercaundu yüksek arkadaşlarımızın katılımında, kamu kurumları; "YAPI Denetim/Proje Denetim grubu" oluşturup kamu proje ve uygulamaları bu arkadaşlarımızca yapılsın. "Personel istihdam etmek zorunda kalınız!" İtirazları dikkate alınmasın. Çünkü bugün kamu kurumlarında politik tavırlar nedeniyle değerlendirilmeyip atıl bekletilen yığınlarca birikimli teknik eleman mevcut. İşte bu edilgen grubu da üretim sürecine katacak olan böylesi süreç kesinlikle yasa tasarısında yer almalıdır . IMO'yu 595 sayılı KHK'den çok 601 Sayılı KHK ilgilendirir. Çünkü 601 sayılı KHK, IMO'nun öteden beri savuna geldiği "Yetkin Mühendislik Yasa Tasarısını" dikkate alan, onun işlevlerini kısmen de olsa üstlenen içerikteydi. Bu nedenle Yapı Denetim süreçlemesinde "iyileştirme işlevini üstlendik" biz bu süreci tüm hızıyla ivmelendirmeye devam ederek "Öğretim Sonrası Eğitim Sürecini" tüm ülke genelinde "Sağlıklı ve

Denetimli" yapı süreçlemesi adına yaygınlaştırp, koyduğumuz kurallar çerçevesinde "Yetkin (uzman) mühendis belgesi" vermeyi sürdüreceğiz. Kamu yapılarındaki denetim de; kamuda çalışan "yetkin" mühendis ve mimarlarca yürütülmelidir. Böylece, kamu kurumlarındaki siyasi baskıların etkisi azaltılabilir.

11- Tasarının 12. Maddesinde "Bu kanunda yer almayan hususlarda, 3194 sayılı İmar kanunu hükümleri uygulanır. Bu kanunun 3, 5, 6 ve 8. Maddeleri gereğince düzenlenmesi öngörülen yönetmelik kanunun Resmi Gazete'de yayımlandığı tarihten itibaren bir ay içerisinde hazırlanır ve Resmi Gazete'de yayımlanır" denmektedir .

Madde 13'de de "Bu kanun yayımı tarihinden itibaren bir ay sonra yürürlüğe girer" denmektedir.

Bakanlık her ne kadar "İki ayda değil bir ay sürede yönetmeliği hazırlarız ve kanun ve yönetmelik aynı anda yürürlüğe girer" dese de, yapı sahipleri 595'in iptali nedeniyle eski sisteme göre, ruhsatlarını alarak "15 Ağustos 2001 tarihinde uygulanabilirlik kazanacağı tasarıya dek" hemen hemen tüm yapıların ruhsatı alınmış olacak ve 2002 yılı sezon başına dek tüm yapılar denetimsiz bırakılacak ayrıca 15 bine yakın yapı denetim şirket ve laboratuvar mühendis ve mimarlar mağdur edileceklerdir .

Bu nedenle Madde 13 "Bu kanun yayımı tarihinden itibaren yürürlüğe girer" şeklinde düzeltilmelidir.

MESLEK ODALARININ KONUMU NE OLMALI?

1. TMMOB, proje ve yapı denetim sürecine katılması zorunlu ODA'ları ivedilikle belirlemelidir. Bu yapılmazsa, şimdiki kargaşa, meslek disiplinleri arasındaki sürtüşmeler sürecektir.
2. ODA'lar "yetkinlik" belgesi vermeli ve bunu hazırlamak için "Yaşam boyu sürekli meslek içi eğitimi" düzenlemelidir. Sınav komisyonu ODA'ların belirleyeceği kişilerden oluşmalıdır.
3. ODA'lar, ruhsat alacak her proje için "Denetimden geçmiş projelere" göre projeci üyesine belge vermelidir. Yapı ruhsatı bu belge görüldükten sonra verilmelidir. Bu uygulama projeci üyenin denetimini de sağlayacaktır. Bu durumda ODA'ların "Proje vizesi" yapma gereği ortadan kalkacak, ODA'lar daha üst bir düzeyde üyesini denetleme görevi üstlenecektir.
4. ODA'lar yapı denetimi sürecinde de, denetim komisyonlarında yer alarak yapı denetimini yapan üyelerini denetlemeli, buna göre onlara sicil vermelidir.

Şevket ÇORBACIOĞLU
İnşaat Mühendisleri Odası
Genel Sekreteri

YENİ YAPI DENETİM YASASI (4708) VE DEPREME OLAN DUYARLILIĞIMIZ (1)

Yapı Denetimi ile ilgili 595 Sayılı KHK %50 Denetim Engelli Dünya'ya gelmişti çünkü salt "3194 Sayılı İmar Yasası bütününde" kamu yapılarını (2886 DİK) değil. Özel yapıların denetimini içermekteydi.

595 Sayılı KHK'nin, %50 denetim eksikliği; '601 Sayılı Uygulama Yönetmeliğiyle' %70'ler seviyesine çıkarıldı. Çünkü 595 Sayılı KHK'ye kamu denetim işlevi yükleyecek olan TMMOB ve ona bağlı Odalar bu süreçlemede edilgen bir hâle getirildi. İnşaat Mühendisleri Odası olarak yaklaşımımız evrensel bir gereklilik olarak gördüğümüz 595 Sayılı KHK'yi uygulama içinde iyileştirmek idi. Fakat bu bağlamdaki duyarsızlıklarını her geçen gün yoğunlaştıran ilgili Bakanlık ve salt olguyu alternatifsiz eleştiren kurum ve kuruluşlar konuya IMO perspektifinden bakamayınca 595 sayılı yasa işlevsiz bırakıldı. Ardından da bilindiği gibi Anayasa Mahkemesince iptal edildi. Doğrusu; Her geçen gün kötüleşerek otonaziye giden KHK, birileri tarafından vurularak kurtarıldı.

Ardından merkezî yapı; 595'in iptali sonrası işlettiği süreç ile KHK'yi 'Üzerinde hiçbir tartışma kabul etmeksizin' yasalaştırdı ve şuan 13.07.2001 tarih ve 24461 sayılı Resmi Gazetede yayınlanan "4708 sayılı Yapı Denetim Kanunu" yine 12.08.2001 tarih ve 24491 sayılı Resmi Gazetede yayınlanan uygulama yönetmeliğiyle de 13.08.2001'den itibaren uygulamaya kondu. Konu konmasına fakat yasa uygulama yönetmeliğiyle Yapı Denetiminin evrensel boyutunu tümüyle ortadan kaldırdı. 'Gelen gideni aratır örneğinde olduğu gibi bugün 595 Sayılı KHK'yi seçenek sunmaksızın eleştiren ve IMO duruşunu reddedenler, Yapı Denetimi için "595 Sayılı KHK daha iyi idi!" demeye başladılar.

595 Sayılı KHK'deki 27 pilot ile 19'a indirilmiş. Özellikle Erzincan'ın pilot il olmaktan çıkarılışı düşündürücü. Bunda ilgili Bakanlık yanıt vermekte zorlanınca, ister istemez çeşitli senaryolar üretilebiliyor. Fakat bir gerçeği söylemek için hiç de senaryo yazmaya gereksinim olmadığını düşünüyorum. Çünkü Erzincan bilindiği gibi ülkemizin deprem nirengi noktası... Kuzey Doğu Anadolu ve Doğu Anadolu Fay hattının kesim noktası... Ve aynı zamanda Deprem felaketlerinin kaynağı iki göç olgusunun start aldığı yer Erzincan. Yani, doğrudan Batı'ya Deprem ve insan göçünün başladığı nokta Erzincan'dan başlayan 1938 deprem göçü yüz binlerce insanımızı nasıl yok ettiyse, bu noktada aynı yıl başlayan insan göçü Marmara ve çevresine akarak, 17 Ağustos 1999 Deprem Felaketi ile binlerce insanın yok olmasına neden oldu.

İşte böylesi bir kentin Yapı Denetim Kanunu (4708) kapsamından çıkarılışı Merkezi yapının özellikle ilgili Bakanlığın olguya nederli ciddi baktıklarının bir göstergesi.

Bu ve benzer kentlerin yapı denetimi; 3194 (İmar yasası) bütününde uygulanışındaki yetersizlikleri ve işlevsizliğiyle hiçbir denetim kavramına (Kamu Denetimi – Özel Denetim) oturtulamayan "TUS (Teknik Uygulama Sorumluluğu) / Fenni Mesullük" ile gerçekleştirilecek. Yani yetersizliği nedeniyle YDK (4708) nin çıkışına sebep uygulama ile... Bu noktada iki önerim var; Birincisi; Bu illerde özerk bir Yapı Denetimi işletilmelidir. Bunun yaşam bulması içinde; yerel yönetim + merkezi yönetim (valilik) ve TMMOB'ye bağlı ilgili Meslek Odaları katılımıyla 3194 bütününde yaptırımı olan Yapı Denetim ortak protokolü hazırlanmalıdır. Bilindiği gibi 3194'ün uygulandığı illerde projelerin Meslek Odalarına vize edilmesi belediyelerin duyarlılığına bağlı... Çoğu belediye vize uygulama duyarlılığını göstermemektedir. YDK (4708) nin ikinci maddesinde: "Hazırlanacak projelerin denetim kuruluşları tarafından ilgili idareler dışında başka bir kurum veya kuruluşun VIZE veya onayına tabi tutulmadan, ilgili idareye uygunluk görüşünü bildirmesi" denerek bu duyarsızlık adeta kurumsallaştırılmıştır. Ayrıca belediyelere verilen Yapı Denetim hakkı; "Yapı denetim kuruluşları imar mevzuatı uyarınca öngörülen Fenni Mesuliyeti ilgili idareye karşı üstlenir" maddesiyle (3) tümünden merkezi yönetime / ilgili Bakanlığa devredilerek, Yerel Yönetimler bu süreçten tamamen dışlandığını gözlemliyoruz.

Bir diğer öneri: İlgili Odaların Uzmanlıkla belgelendirdiği o illerdeki kamu çalışanları Yapı Denetimini üstlenebilirler. Çünkü kamuda deneyimli ama iş verilemediğinden ve siyasi nedenlerle iş verilmediğinden binlerce mühendis ve mimar boş oturmaktadır.

17 Ağustos 1999 Deprem Felaketinin 2. yıldönümünde bile Yapı Denetimini; Mühendislik Bilimi doğrultusundaki Evrensel ilkelerle donatamamış, keyfiliğe bırakmışız. Temel Aktörleri (Üniversite, Meslek Odaları, ve Yerel Yönetimler) dışlayarak <olguyu> salt merkezi yönetimin koyduğu kurallarla belirlemeye çalışıyoruz.

Meslek Odalarının belirlediği ve belirlemesi gereken YETKİN Mühendisler (İlgili Bakanlık Uzman diye tanımlama yanlışlığı yapmıştı şimdi denetçi mühendis demek) Merkezi yapı tarafından (Bakanlıkça) belirlemekte (madde 1/L), Yapı Denetim Komisyonu Bakanlık bünyesinde oluşturulmakta (Madde 4), sicillerin tutulması ve yapılara sertifika verilmesi Yapı Denetim Kuruluşu ve Bakanlıkça üstlenmekte (Madde 7) ... Daha önce laboratuvar uzman mühendis diye tanımladığı ve meslek odalarının belirlediği laboratuvar yetkin mühendisini, laboratuvar denetçisi diye bakanlık kendisi saptamakta (Uygulama yönetmeliğinin laboratuvar izni onay talimatı bölümü)... "... Bakanlığın veya Bakanlıkça, uygun görülen kurum ve kuruluşların açacakları hizmetiçi eğitim programlarına katılmak zorundadırlar (Madde 9/F)" demekle Meslek Odalarının eğitim işlevini bilinmeyen bir başka kurum ve kuruluşa devretmekte.. ki AB'ye gilmeyi düşlediğimiz bu süreçte mühendis ve mimarlarımızın Batıya Entegrasyonunun (Akredite) önünü tıkamanın yanında, üniversite öncesi eğitimi ticaretleştiren mantığı, üniversite sonrası eğitime de taşımaktadır...

Şevket ÇORBACIOĞLU
İnşaat Mühendisleri Odası
Genel Sekreteri

YAPI DENETİM YASASI (4708) VE DEPREME OLAN DUYARLILIĞIMIZ (2)

Yine uygulama yönetmeliğiyle meslek odalarını tümünden Yapı Denetim süreçlemesinde dışlamasına karşın; "Meslek Andı'nda" "... Meslek Odamızın benimsediği etik ve ahlaki değerlere bağlı kalacağım..." diyerek, Meslek Odamızın etik ve ahlaki değerlerinin gerekliliğini vurgulamakta, fakat etik ve ahlaki değerleri açısından zengin bulduğu bir örgütü yapım sürecinde dışlayabilmekte...

En önemlisi; Hükümet çalışma programında 'Yapı Denetim Kanunun 2001 yılında kamu yapılarını da içerecek şekilde tüm ülkede yaygınlaştıracağını' söylemesine karşın 595 sayılı KHK'deki 27 pilot il uygulamasını 19 ile düşürerek çelişkiye düşmekte.

Kısacası; Anayasa Mahkemesi tarafından iptal edilen 595 Sayılı KHK'de kerhinde olsa yer alan meslek Odaları tüm bu süreçlerden (4708'den) dışlandığını görüyoruz. İşte tüm bu yaklaşımlarla ilgili Bakanlık, deprem gerçeğine hangi ciddiyette baktığının temel göstergesi olarak karşımıza çıkmaktadır.

4708'in 11. maddesinde "Bu kanunun uygulanmasına pilot iller olarak; Adana, Ankara, Antalya, Aydın, Balıkesir, Bolu, Düzce, Bursa, Çanakkale, Denizli, Eskişehir, Gaziantep, Hatay, İzmir, Kocaeli, Sakarya, Tekirdağ, Yalova ve İSTANBUL illerinde başlanır. Pilot illerin genişletilmesi ve daraltılmasına, bakanlığın teklifi üzerine Bakanlar kurulu yetkilidir" denerek 595 Sayılı KHK'deki 27 pilot il 19'a düşürülerek, diğer illeri en yoğun deprem zonu üzerinde bulunan ülkemizin felaketlerde kendi kaderlerine terkedildiğini görüyoruz. Neymiş efendim. Pilot uygulama... Sağlıklı sonuç alınır istenen ortam oluşturulursa ülke genelinde yaygınlaştırılacakmış. Sonuç alınmaz ise alternatifin var mı? Yok! Hayır Efendim. Yeter ki sürece temel aktörleri kat bal gibi sonuç alınır. Çünkü elinde 250 bin gibi bir mühendis mimar potansiyelin var. Çoğu da işsiz... 17 Ağustos 1999 felaketinin 2. yıldönümünde siyasi ve ekonomik rant anlayışını öne çıkaran böylesi bir duyarsızlığı durdurmak istiyorsan ve mal/can emniyetini sağlamak istiyorsan bu rasyonel yaklaşımı uygulamak zorundasın...

Yasa kapsamındaki illerin, özellikle İstanbul ve Marmara çevresinde 4708'in tüm yaptırımları uygulansa bile istenen sonuç alınabilecek mi? Hayır çünkü yasa yetersiz. Niyetler yetersiz. Duyarsızlıklar alabildiğine yoğunlaşmış. Yapı Denetiminde iyi niyetinden şüphe duymadığım TMMOB-Mimarlar Odası Genel Başkanı Sayın Oktay Ekinci'ye bir soru yöneltmek istiyorum. Nedeni; Bu konuda söylediklerimiz ve savladıklarımız konusunda ne denli samimi olduğumuzun yanıtını almak... "Bilindiği gibi İstanbul'un Batı Yakasında Cumhuriyet Evleri yapılmakta. Cumhuriyet Evleri'nin bir gazetemizde şöyle bir ilanı yer aldı. CUMHURİYET Mahallesinden Duyuru başlığıyla: "...Kınalı Mahallesi'nde arsa sahibi olanlar da 13 Ağustos 2001 tarihine kadar YAPI C tarafından hazırlanan projelerini alıp ruhsat başvurularını tamamlamaları halinde bina maliyetinin %3'ü gibi bir yükümlülük getirecek olan Yapı Denetim Yasası kapsamına girmeyecekler ve mevcut mevzuata göre ruhsatlarını alabileceklerdir. Proje fiyatları ve diğer detayları Yapı C'den öğrenebilirsiniz."

Ne dersiniz Sayın Ekinci bu evrensel gereklilik konusunda ne kadar samimiyiz?...

Yazıyı şöyle bağlamak istiyorum. "Yeter ki iyi niyet olsun." En kötü yasa bile böylesi niyetlerle uygulandığında; iyi sonuçları, sağlıklı ve güvenli yapıları karşımıza çıkarır. Çıkar ve rant gruplarını değil!...

Özel denetim, özerk denetim ve kamu denetimi... Önemli olan Evrensel ilkeler bütününde Doğana ve doğaya saygın kendi denetimimizi yapabilmek. Bunu yaptığımız taktirde aşamayacağımız Siyasi – Ekonomik Rant ve Deprem engeli olabileceğini düşünemiyorum. Ancak böylelikle denetim engellerinin (Özürleri) önü kesilebilir...

Şevket ÇORBACIOĞLU
İnşaat Mühendisleri Odası
Genel Sekreteri

YAPI DENETİMİ VE TÜRKİYE GERÇEKLERİ

24.05.2001 tarihindeki mevcut durum

17 ağustos ve 12 kasım depremlerinden sonra, özellikle 17 Ağustos depreminden sonra yürütme, deprem sonrası yaşanan vahim tablonun yaşanmaması yönünde çalışmalara başlamış, 10.04.2000 de 595 sayılı "Yapı Denetimi Hakkında" kanun hükmündeki kararnameyi ve bağılı olarak 601 sayılı "Mühendislik ve Mimarlık Hakkında Kanun ile TMMOB Kanununda değişiklik Yapılmasına Dair" kanun hükmündeki kararnameyi çıkarmış ve bu KHK'lerin uygulama yönetmeliklerini yayınlamıştır.

İnşaat Mühendisleri Odası 595 sayılı KHK'yi, amaç maddesi doğrultusunda destekledi. Çünkü odamız yıllardır denetim konusunun iyileştirilmesi, yetkinleştirilmesi ve yetkinliğinin yasal bir temele dayandırılması için çalışmalar yapıyordu. Odamız, üniversite diplomasının ötesinde yetkinlik belgesine sahip inşaat mühendislerini, proje ve yapı denetiminden sorumlu kılmak amacını taşıyan "yetkin mühendislik" konusunda bir yasa taslağı hazırlamış ve bunu kamuoyunun bilgisine sunmuştu.

İnşaat Mühendisleri Odası da 595 sayılı KHK'nin geçici 4. maddesi ve 601 sayılı KHK'den aldığı yetki ile 15.05.2000 tarihinden itibaren 12 yılını doldurmuş ve Yönetim Kurulunun belirlediği ilkelere uygun olarak "Proje Denetimi" ve "Yapı Denetimi" uzmanlık belgelerini üyelerinin başvuruları üzerine vermeye başlamıştır. 20.05.2001 tarihine kadar 6600 üyenin başvurusu sonuçlandırılmış, bu başvurulardan 2200 mühendise "Proje Denetimi", 4400 mühendise de "Yapı Denetimi" uzman mühendis belgesi düzenlenmiştir.

Yüksek Fen Kurulunun verilerine göre 6600 uzman inşaat mühendisinden 2194'ü Yapı Denetim Kuruluşlarında hissedar ya da çalışan statüsü ile yer almışlardır. Bugüne dek kurulan YDK sayısı 546 olup bunlardan 530'u belgelendirilmiştir. Yine YFK verilerine göre 1100 uzman makine mühendisi, 729 uzman elektrik mühendisi ve 773 uzman mimar bu kuruluşlarda yer almışlardır.

İnşaat Mühendisleri Odası'nın Yapı Denetimi Olgusuna Karşı Tutumu

İnşaat Mühendisleri Odası'nın geçmişten bugüne dek Yapı denetimi olgusuna bakışı her zaman kamu yararını öne almıştır. Teknik Uygulama Sorumluluğu (TUS), Ortak Mesleki Denetim Uygulaması (OMDU), şantiye mühendisliği, projecilik ve yetkin mühendislik (sertifikalı mühendislik) gibi Türkiye gerçeklerinden evrensel doğrulara açılan bir perspektifte yapı denetimi olgusuna yaklaşan Odamız, ülkemizin yaşadığı depremlerden, proje, üretim ve malzemeden dolayı hiç yoktan çöken binalara dek mühendislik hizmetinin düşüklüğüne ve yetersizliğine tüm gücüyle karşı koymaya çalışmış, bilimin ve mühendisliğin evrensel yaklaşımlarının hakim kılınacağı bir denetim fikrini savuna gelmiştir.

Deprem mühendisliğinin Türkiye'de önde gelen isimlerinden Nejat Bayülke ve Akif Doğan 1992 Erzincan Depreminden sonra IMO İzmir Şubesi Bültenindeki (1994; sayı 53; sf 21) bir değerlendirmelerinde şöyle demektedirler:

"Ülkemizde deprem zararlarının azaltmanın yolu hemen bütün ağırlığı ile inşaatların kalitesinin artırılmasından geçmektedir. Bütün çabalar, hem proje hem de yapım sırasında kaliteyi artırmak için denetim yapılması ve inşaatlardan her aşamada sorumlu kişilerin iyi belirlenmesi ve bu kişilerin ömür boyu sorumlu tutulmaları üstünde yoğunlaştırılmalıdır.

Erzincan'da binlerce bina beklenenin üzerinde hasar görmüştür. Bu yapıların çoğunda hem proje hem de yapım kusuru vardır. Ancak bu kusurların yol açtığı can ve mal kaybı nedeni ile tek bir kişi için adli bir kovuşturma açılmamıştır. Nitelsiz beton döken, projedeki donatıları koymayanların ölüme neden olmaları ve maddi zarar yanlarına kar kalmıştır.

Depremlerin yarattığı zararların unutulmasında kusurlu kişilerin hiçbir biçimde cezalandırılmamış olmalarının da payı büyüktür. Hatalı inşaat yapanın bir kaybı yoktur ki, hatalı inşaat yapmaktan vaz geçsin".

Bu cümlelerde "Erzincan"ı "Marmara" ya da "Düzce" ile yer değiştirdiğimiz takdirde değerlendirme özünden hiçbir şey kaybetmiyor. 1992 yerine 1999 yazdığımız takdirde de boş vermişliğin boyutları, yürütmenin keyfiliği, hamasetin dozu herkesi "korku tünelleri"ne sokuyor.

Bu örnekten çıkışla İnşaat Mühendisleri Odası 1990'da yaptığı bir saptamada su noktaların altını özenle çiziyordu:

"Yapı denetimi fazla bir kaynak gerektiren ve maliyeti artıran bir etken değildir. Üretim ister kamu, ister özel sektör tarafından yapılsın, sonunda ortaya çıkan yapılar toplumsal bir değer ifade etmekte ve tüm toplum tarafından kullanılmaktadır. İşte bu yanı ile yapı denetimi bir kamu görevi olmaktadır. Bu çerçevede devlet, yerel yönetimler ve kamu kurumu niteliğindeki meslek odaları yapı denetiminden sorumludurlar. Şu anda uygulamayı (özellikle yapım sürecinde) yürüten devlet ve yerel yönetimler ileri bir denetim uygulaması için sorumluluğu meslek odalı ile paylaşmalıdırlar".

1992 Erzincan depreminden sonra konu "tekrar gündeme" geldiğinde, yıllardır dile getirilen görüşler bir kez daha öneriler halinde sıralandı:

"Yıllardır mühendislere denetimde daha etkin bir rol verecek yasal düzenlemeyi savunuyoruz. Bu nedenle yapıların projeden uygulamanın bitimine kadar özerk bir denetim organı tarafından denetlenmesini istiyoruz. Bu konudaki birikimleriyle teknik meslek odalarının böylesi bir oluşumda etkin bir yer alması çeşitli çıkarları dengeleyebilecektir.

Erzincan'daki bu son deprem bir ihtar olsun. Felaket tellallığı bir kenara bırakılıp, denetim ve denetimle ilgili yasa ve yönetmelikler üzerinde kafa yorulsun".

Ancak bu uyarılar da her zaman yapıldığı gibi görmezlikten gelindi.

1995 Dinar, 1998 Adana-Ceyhan depremleri de uyarıcı olarak alınmadı. Zamanın Bayındırlık ve İskan Bakanı Avukat (!) Yaşar Topçu bir demecinde korkulacak bir şey olmadığını, olası İstanbul depremi için "deprem senaryosu"nun her yönüyle hazır olduğunu söylüyordu. Bu aymazlıklar ve devlet baba (!) hamaset edebiyatı ile 1999 17 Ağustos depremi olduğunda yürütmenin ne denli acz içine düştüğünü hep birlikte yaşadık.

Bir şeyler yapılmalıydı. Konuşması gerekenler sürekli konuşmuş, tartışmış, sonuçlarını üretmişlerdi. Buna karşın bunları bilimin ışığı altında hayata geçirecek siyasi irade ortalıkta yoktu. Siyasi irade için bu verilerin mevcut olduğu dahi meçhuldü. ODTÜ'ye yaptırılan imar kanunun afetler açısından iyileştirilmesi ve düzeltilmesi çalışması değerlendirilmeden, doğru dürüst tartışılmadan, geliştirilip yeni öneri ve eleştiriler ışığında pekiştirilmeden alınmış ve bürokrasinin tozlu raflarına kaldırılmıştı.

İnşaat Mühendisleri Odası geçmişten getirdiği değerlerle "yapı denetimi"nde yeni bir zihniyetin egemen olması gerektiği düşüncesi ile 595 sayılı KHK'ye, KHK'nin hazırlanış ve çıkarılma süreçlerinde yaptığı bir çok önerisinin ve eleştirisinin dikkate alınmamasına, kendi mühendislik disiplinine aykırı tutum ve uygulamaların yerleştirilmesine, önerilerinin budanmasına karşın iyileştirme sürecini işletmiş ve "yapı denetimi" anlayışının nasıl olursa olsun toplum nezdinde bir yer kazanması, kabul görmesi yönünde birikimini seferber etmiş, 595 sayılı KHK'nin uygulanması için tüm örgütlülüğünü hareketlendirmiş, KHK'nin tartışılması, yasalaşması sürecinde mevcut hatalarından arındırılması için önerilerini örgütsel, akademik, kamusal, hukuksal ve mühendislik perspektiflerinden geliştirmiş ve Bayındırlık ve İskan Bakanlığı'na iletmıştır.

İnşaat Mühendisleri Odası, en başından beri, "yapı denetimi" sisteminin tasarımıyla Anayasanın gerekli maddelerinden başlamak üzere "yapı denetimi"ne dolaylı / doğrudan müdahil olan tüm yasal düzenlemelerin gözden geçirilmesini ve diğer yasaların ruhunu zedelemeyecek bir hukuksal altyapının üzerine inşasını istemiştir. Ticaret mevzuatından medeni mevzuata, imar mevzuatından ihale mevzuatına, yerel yönetimler mevzuatından TMMOB ve mühendislik mimarlık mevzuatına, sigorta mevzuatından ceza mevzuatına kadar tüm yasal çerçevelerin gözden geçirilmesini, dağılmış yetkilerin, yürütmenin farklı ellerinde yer almış uygulamaların mümkün olduğunca birleştirildiği bir hukuki zemin sağlanmadan "yapı denetimi" olgusunun tüm yönleri ile Türkiye inşaat sektörünün gündeminde kalıcılığının mümkün olmadığını ifade etmiştir.

Anlaşılmaktadır ki, Anayasa mahkemesinin 595 sayılı KHK'yi iptal etmesindeki en büyük neden, hukuki zeminin olmayışıdır. Şu anda Türkiye'de 16 büyükşehir, 56 büyükşehir ilçe, 21 büyükşehir alt

kademe, 66 il, 794 ilçe ve 2263 belde belediyesi olmak üzere toplam 3216 belediye vardır. Kamuda yapı denetimini yapacak kaç mühendis ve tekniker vardır? Teknik elemanların bu belediyelere dağılımı nasıldır? Bu sorulara cevap arandığında sonucun yetersiz olduğu görülecektir. Özellikle 4/10195 den 657 sayılı personel rejimine geçişte çok sayıda mühendis ve mimarın kamudan ayrılması, yine 1980 sonrası mühendis ve mimarların kamudan ayrılma hızlarında yaşanan artış, süper emeklilik, sözleşmeli personel uygulamalarıyla boşalan teknik eleman kadroları ile belediyelerin bu denetimleri yapamaz hale geldikleri gözlenmiştir. Bu nedenle savlanan "Kamusal Denetim" büyük yaralar almıştır. Özerklik anlayışında "Kamusal Denetim" in yaygınlaştırılması için ve olgunun kamusal denetimin özelleştirilmesi işlevinden soyutlanabilmesi için bir kamu kurumu olan TMMOB'ye bağlı ilgili odaların yetkilendirilmesi gerektiğini düşünüyoruz.

Türkiye'de 1983 Erzurum depremi ile başlayan ve 1999 Düzce depremine kadar gelişen süreçte ortaya çıkan yıkımların ve kayıpların sorumlusu bu "denetimsiz denetim" olgusu değil miydi? Yasal açıdan bu süreç denetimi gerçekten yapıyorsa, felaketin sebebi o yapıyı kullananlar mıydı?

Fazilet Partili belediyelerin siyasi rant adına yapmış oldukları baskı sonrası, Fazilet Partisi'nin 595 sayılı KHK'nin düzenlenmesi, geliştirilmesi ve ülkemize yeni deprem acıları yaşatmaması yönündeki katkılar yerine, popülist yaklaşımlara destek vermesi, onun, ne denli Türkiye gerçekleri dışında politikalar peşinde koştuğunun göstergesi olarak kabul edilecektir.

Bilindiği gibi, FP'nin itirazlarına esas teşkil eden fenni mesullük (TUS) kurumu, yerel yönetimler nezdinde bir denetim seçeneği olmaktan çok, ruhsat aşamasında bir dosya eki olarak işlem görmektedir. Savunulan fiili durumda fenni mesul, yalnızca imzasını kullanmakta ve yerini bile görmediği, bilmediği projelere imza vererek mes'ullüğünü üstlenmektedir. Fenni mesulün bu sürece bir dahli de yoktur. Çünkü, fenni mesul müteahhit ile akitleşmektedir. Müteahhidin isteği hilafında bir uygulama yaptığı takdirde, müteahhidin bir noterden azil namesi ile mes'ullüğü düşebilmektedir. Bu çerçevede içinde hem taraf, hem yargıç hem de savcı olabilen müteahhide karşı fenni mesulün kendisini koruyabileceği hiçbir yasal dayanak yoktur. Böylesi bir işliğin "Kamusal denetim ile örtüştüğünü" söyleyebiliriz.

Ara dönemde İMO'nun misyonu

595 sayılı KHK'nin iptali nedeni ile kurumsal bazda yapı denetimi kuruluşları devre dışı bırakılmıştır. Kurumsal bazda yapı denetimi sürecinin olası sakıncalarının başında gelen yapının tesliminden yapının zarar görebileceği 10 yıl içinde, zarar görmesi halinde cezai sorumluluğunun hangi tarafça üstlenileceğinin belli olmaması olgusu idi. Özellikle bu konuda YFK defalarca uyarılmıştır. Cezai sorumluluğun hasarın kaynaklandığı birimin kontrolünden sorumlu uzmanın olması gerektiği, ancak bu uzmanın attığı imzanın sonuçlarına katlanabilecek yasal çerçevelerle donatılmadığı, bu nedenle cezai sorumluluktan muaf tutulabilecek bir yetkiye sahip olduğu ifade edilmişti. Mali sorumluluğun tüzel kişilik tarafından karşılanmasının yanı sıra cezai sorumluluğun şahsiliği de KHK' de yer almalıydı.

İnşaat Mühendisleri Odası, yine, 595 sayılı KHK'nin öngördüğü şirketleşme şekline, sorumluluğun kişisel çerçevede değil de, şirketin belirsiz yapısı içinde eritilmesine, sorumluluk sigortasının bu kapsamda hatalı biçimlendirilmesine, mesleki denetim ve olgunluğu içeren "yetkinlik" tanımı yerine "uzmanlık" gibi kapalı bir kavramdan hareket edilmesine, meslek odalarının yerinin ve yetkilerinin açıkça tanımlanmamasına, kararnamede müteahhit tanımının getirilmemesine karşı çıkmış ve yasalaşma aşamasında bu ve benzeri değişikliklerin yapılmasını istemiştir.

Bu ara dönemde İnşaat Mühendisleri Odası, yetkinlik belgesi ve sorumlulukla donatılmış mühendisi öne çıkaran bir yaklaşımı benimseyecektir. 1996 yılından beri tartıştığımız, belirli bir form kazandırdığımız "yetkin mühendislik" anlayışının çevresinde mesleki etik kurallarına sahip, mühendislik formasyonu ile donatılmış, TMMOB ve bağlı odalarınca sıkı denetime tutulacak mühendisler tarafından yapı denetim faaliyetlerinin yürütülmesi yönünde, yürütmeye önerilerde bulunulacak ve yapı denetiminin bu dönem içinde teknik mesleki odaların yetkilendirilmesi ve yetkin mühendislerin sorumluluğunda yerine getirilmesi istenecektir. Bu bağlamda yasal ve hukuki dayanaklar araştırılacak, TUS açısından uzman (yetkin) mühendisin yetkilendirilmesi süreçleri işletilecektir.

İnşaat Mühendisleri Odası ve TUS çerçevesi içine yerleştirilen yetkin mühendislik, birlikte değerlendirildiğinde aşağıdaki amaçları gerçekleştirme yönünde mühendislik bilimi ve uygulaması adına en geniş yararı sağlayacak mekanizmaları kurgulama olanağına kavuşacaktır:

- Hizmetin kişi ve toplum yararına verilmesi, yanlış uygulamaların önlenmesi, kalite ve güvenilirliğin artması
- Hizmetin yeterli mesleki bilgi ve deneyime sahip olan kişilerce verilmesi
- Hizmetin verilme sürecinde, hizmeti veren kişilerin mesleki ve meslek etiği açısından tam olarak denetlenmesi
- Bilginin çok çabuk eskimesi nedeni ile hizmeti veren kişilerin çağdaş teknikleri izleyebilmeleri için "sürekli mesleki eğitim" sürecine tabi tutulmalarının sağlanması.

İnşaat Mühendisleri Odası bu çerçeve içinde yürütme erkine gereken bilgilendirme, yönlendirme işlevlerini yerine getirme kararlılığındadır.

İMO'nun Diğer Etkinlikleri

İMO "yapı denetimi" işleyişine ilişkin yasal, idari yönlerden yaptığı girişimlerin yanı sıra İMO'nun işleyişin dışına itme girişimlerine de gereken yanıtları verecektir. İnşaat Mühendisleri Odası'nın örgütsel birikimini, örgütlülük düzeyini görmezlikten gelenlerin, "yapı denetim" sisteminin işleyişini farklı yapılanamalar ile Oda'nın dışına taşımaları mümkün olamayacaktır.

Yine "yapı denetim" sisteminin diğer ayaklarından olan makine, elektrik mühendisleri ile mimarları süreç dışına taşımak, hem meslek şovenizmini tırmandıracak, hem de disiplinler arası işbirliğini baltalayacak anlayışlar olarak değerlendirilmektedir. Yönetim Kurulumuz bu anlayışlara karşı da gerekli mücadelesini sürdürecektir.

Acil önlemler

Bugün varılan noktada, Anayasa Mahkemesinin bir geçiş dönemi tanımadan Fazilet Partisinin istekleri doğrultusunda KHK'yi yürürlükten kaldırması 27 pilot ildeki denetim sisteminde zayıflıklar yaratacaktır.

Bu bağlamda, Bayındırlık ve İskan Bakanlığı, duruma hemen müdahale etmeli, yapıların denetim sorumluluğunu almış olan yapı denetim kuruluşları bünyelerinde "uzman" inşaat mühendislerine İmar Yasasındaki fenni mesul görevini yürütecek şekilde sorumluluk vererek, geçiş sürecinin aksamamasını sağlamalıdır.

Bakanlık ayrıca yeni bir karar alınıncaya kadar, karışıklığa meydan vermemek için belediyelerin ruhsat verme işlemlerini dondurmalıdır.

Sonuç

İMO, 595 sayılı KHK iptalinden hemen önce yasalaşması sırasında "yapı denetim" sisteminin alması gereken biçime ilişkin değerlendirmeleri YFK Başkanlığına göndermişti. Yine Odamız yayın organı Türkiye Mühendislik Haberleri dergisinin 410. sayısında "yapı denetim" sistemi tüm boyutlarıyla masaya yatırılmıştı.

İnşaat Mühendisleri Odası olarak "yapı denetim" sürecinin bundan sonra geçeceği aşamaların yakın takipçisi olacak ve çağdaş normlara uygun, insanca bir yaşam için gerekli koşulları sağlamış yapıların üretilmesi yönündeki mesleki, örgütsel ve akademik birikimimizi kamu yararı adına sonuna dek kullanacağımızın kamu oyunca bilinmesini isteriz.

İnşaat Mühendisleri Odası olarak hedefimiz, her proje ve inşaatın, yetkinlik belgesi almış meslek adamınca denetlenmesi ve mühendislik hizmetinin verilmediği inşaatlara izin verilmemesidir.

Sayın Ahmet Necdet SEZER
Türkiye Cumhuriyeti Cumhurbaşkanı
ANKARA

Sayın Cumhurbaşkanımız,

Yapı Denetimi Hakkında 4708 sayılı kanun, 29.06.2001 tarihinde Türkiye Büyük Millet Meclisinde kabul edilip, onayınıza sunulmuştur.

Yapılarda can ve mal güvenliğini sağlayarak kaliteli yapı yapılması amacıyla çıkarıldığı ileri sürülen bu yasa, yüksek makamınıza arz edildiği biçimiyle yapı denetimini sağlayamayacağı gibi tam tersine bu alanda yasal bir karışıklığa neden olacaktır.

Her zaman proje ve yapı denetimini savunmuş ve bunu olanak buldukça yerel yönetimlerle yapılan özel protokoller ile uygulamaya sokmuş bir Meslek Odasının temsilcisi olarak, bu yasa ile kamu yararının büyük ölçüde yara alacağı kaygısıyla, konuyla ilgili görüşlerimizi bilgilerinize arz ederiz:

1. Mevcut 3194 sayılı İmar kanunu ile 1938 yılında çıkarılmış 3158 sayılı Mühendislik ve Mimarlık hakkında kanun değiştirilmeden yapılacak bir düzenleme, uygulamada çelişmelere yol açacak, mevcut yasalardaki yetersizlikler aşılamayacaktır. Oysa yapılması gereken, Anayasa Mahkemesinin 595 sayılı Kanun Hükmünde Kararnameyi iptal gerekçesini beklemek, yerel yönetimlerin, ilgili meslek odalarının, kısacası ilgili kamuoyunun görüşlerini değerlendirerek yeni bir yapı denetimi yasası hazırlamaktır.
2. Tüm dünyada denetim, yetkinliği ya da yeterliliği Meslek Odalarınca kanıtlanmış kişi ya da kuruluşlar tarafından yapılmaktadır. Bu yetkinlik için Üniversite diploması yetmemekte, çıraklık dönemi, bir sınavdan geçme, mesleki ve kişisel tutarlılık gibi bazı koşulları yerine getirmek gerekmektedir. Nitekim, yasayı hazırlayan Bayındırlık ve İskan Bakanlığının Marmara depremi sonrası uygulamaya soktuğu 595 ve 601 sayılı Kanun Hükmünde Kararnamelerde de sözünü ettiğimiz "yetkinlik", "uzmanlık" tanımıyla yer almaktaydı ve ilgili KHK'ların belkemiğini oluşturmuyordu.

TBMM'den geçen yeni yasanın yeterlik gibi önemli bir kıstası yok saydığı görülmektedir. Denetim, Bakanlığın belge vereceği "denetçi" mühendis ve mimarlara bırakılmaktadır. Yasanın 4. Maddesine göre, Bakanlıkça görevlendirilecek bir komisyon, izin belgesi verecek, faaliyetleri denetleyecek, sicilleri tutacaktır. Yerel yönetimler ve ilgili meslek odaları bu sürecin dışında tutulmuştur.

Böylesi bir yaklaşım, keyfiliğe ve siyasi kayırmalara neden olabileceği gibi, Anayasanın 135. Maddesine de aykırıdır. Çünkü ilgili Anayasa maddesi "mesleki konulara ilişkin belirleme yapma yetkisini kamu kurumu niteliğindeki meslek kuruluşlarına" vermektedir. Çıkarılmak istenen yasa ise, meslek odalarının etkisini azaltmayı hedeflemektedir.

3. Çıkarılmak istenen yasa ile yapı denetim kuruluşları denetimsiz kalacaktır. Bakanlığın merkezi olarak oluşturacağı bir komisyonun bu denetimi yapması olanaksızdır. Bu savı, iptal edilen 595 sayılı KHK çerçevesinde edinilen deneyimler ışığında ileri sürebiliyoruz. İlgili KHK'da Bakanlığa bağlı bir üst komisyon ile il ve ilçelerde Valilik, Bakanlık, ilgili meslek odalarının katılımıyla oluşan komisyonlar vardı. Bu süreçte, il ve ilçe komisyonlarının çalışmalarına Bakanlığın merkezi yapısı yeterli cevapları verememiş, Bakanlık proje dalında uzman mühendislerin yetiştirilmesi için İnşaat Mühendisleri Odasına başvurmak zorunda kalmıştır. Uygulamalardaki meslek etiğini ihlal edici girişimler de, ancak meslek odalarının müdahaleleri ile azaltılabilmiş, kamu çıkarlarına aykırı tutumlar bir nebze engellenebilmiştir.

Büyük acılara neden olan Marmara depreminden sonra yaşanan sürecin deneyimleri de bu saptamalarımızı güçlendirmektedir. Deprem sonrası, Bayındırlık ve İskan Bakanlığı orta hasarlı

binaları onarmak amacıyla, tüm karşı çıkışlarımıza karşın, 12 yıllık mesleki deneyimi olan bazı inşaat mühendislerine denetim (PM) belgesi vermiş, bunlar kendi yapıp denetledikleri projeleri uygulamışlardır. Bu uygulama sırasında da Bakanlık Meslek Odalarının desteğini reddetmiş, bunun sonucunda da ilerisi için büyük acılar yaratabilecek hatalı ve meslek etiğine aykırı uygulamalarda bulunulmuş, bunlara müdahalemiz mümkün olamamıştır. Bakanlık bir yıl sonra hatasını anlamış, ancak iş işten geçmiştir. Yeni yasayla birlikte benzer hataların ve etik ihlallerin yapılabileceği, kamu çıkarlarının çığnenebileceği kaygısını taşıyoruz.

4. Bu yasa öncesi uygulanan 595 sayılı Kanun Hükmünde Kararnamede bulunan birçok hususun bu yasa da bulunmamasını da kaygıyla karşılıyoruz. Bunların başında, her inşaat şantiye şefi bulundurma zorunluluğu gelmektedir. Yapılarımız bugüne kadar teknik yeterlilik ve deneyimleri yetersiz kalfalara vb. bırakılmış durumdaydı. Mühendis bir şantiye şefinin varlığı, denetimden önce işin güvencesi olacaktır. Nasıl ehil sürücüler ve uygun yollar olmadan, trafiği yalnızca trafik polisleri aracılığıyla düzene sokmak mümkün değilse, mühendis şantiye şeflerinin bulunmadığı bir inşaatın da yalnızca denetimle sağlam yapılması mümkün değildir.

KHK'den bulunup da yasadaki çıkarılmış olan diğer bir olumlu yaklaşım da, denetim yapanların ücretlerini doğrudan mal sahibi ya da yükleniciden değil, yerel yönetimlerde alıştırulacak ayrı bir hesaptan almasıdır. Böylece hem vergi denetimi sağlanmakta hem de haksız rekabet önlenmekteydi. Bu eksiklik de, hazırlanan yasanın kamu çıkarlarını gözetmediğinin başka bir örneğidir.

5. Sorumluluklar ile ilgili 3. Madde de kargaşa vardır. Her şeyden önce fenni mesuliyet kavramının geçtiği 3194 sayılı imar kanununun ilgili maddeleri değiştirilmedikçe burada getirilen tanım yasal olmayacaktır. Ayrıca anonim bir sorumluluk ilerde çok sayıda idari davaya neden olabilecektir.

İmza yetkisinin kişiselleşmediği, sorumluluğun imza yetkisine sahip yöneticilerde bulunmadığı bir uygulama, kamu çıkarları aleyhine işleyecektir. Yapı Denetim Kuruluşlarının (YDK) tüzel kişiliği sona erdiğinde, sorumluluk kişisel düzeyde olmadığından, kamu çıkarları zedelenecek, meslek odalarının denetimi de bir yana itildiğinden, bankerzedeler gibi YDKzedeler ortaya çıkacaktır.

6. Yasada, mesleki sorumluluk sigortası bulunmaması da, ilerisi için belirsizlik yaratmaktadır. Bu da yasanın aceleyle hazırlandığının başka bir göstergesidir. Yerel yönetimlere sırtını çevirmiş bir merkezi oluşum, meslek odalarının reddi, sorumluluğun kişisel olmaması, buna bağlı mesleki sorumluluk sigortasının ihmal edilmesi kamu yararına bir denetimi olanaksızlaştırmaktadır.
7. İnşaat Mühendisleri Odası, yıllardır, yapı denetiminin yaygın bir biçimde uygulanması için büyük bir çaba göstermekte, Marmara depremi gibi büyük yıkımların sorumlularının bulunamaması gibi bir durumun bir daha yaşanmamasını istemektedir. Yapıların sağlamlığından, toplumun can ve mal güvenliğinden en fazla sorumlu bir meslek disiplininin üyeleri olarak, düzgün ve planlı bir kentleşme için imar kanununun düzenlenmesi, projeden başlayacak bir yapı denetim sürecinin ülkemizde yaygınlaşması için her türlü girişimi destekleyeceğimizi her zaman kamuoyuna duyurduk. Bu amaçla 1997 yılında "yetkin mühendislik yasa taslağını" hazırlayarak kamuoyuna sunduk, 3194 sayılı İmar Kanununun, 3158 sayılı Mühendislik ve Mimarlık hakkında kanunun, 6235 sayılı Türk Mühendis ve Mimar Odaları Birliği Kanununun değiştirilmesi gereken maddeleri konusunda öneriler sunduk.

Bu çalışmalara dayanarak sıraladığımız nedenlerle, 4708 sayılı yapı denetimiyle ilgili yasanın bu haliyle, amaç maddesinde belirtilen hususların kamu yararına gerçekleşemeyeceği, özündeki boşluklar nedeniyle uygulamanın Bakanlığın yayınlayacağı genelgelerle yürütüleceği, başta Anayasamıza aykırılık olmak üzere yasal bir kargaşaya yol açacağı inancıyla, yeniden incelenmek üzere, TBMM'ne geri gönderilmesini yüce makamınızdan bekliyoruz.

Saygılarımızla.

Muzaffer TUNÇAĞ
İnşaat Mühendisleri Odası
Genel Başkanı

06 Kasım 2000
Sayı: 410-7001

Sayın Ahmet Necdet SEZER
Türkiye Cumhuriyeti Cumhurbaşkanı
ANKARA

Sayın Cumhurbaşkanım,

Ülkemizde Demiryollarının geliştirilmesini destekleyen, yurtiçi gezilerinizde özel vagon kullanmadan trenle seyahati seçeceğinizi açıklayan demeçlerinizi sevinçle karşıladık. İnşaat Mühendisleri Odamızın uzun yıllardır savunduğu görüşlerin, siz Sayın Cumhurbaşkanımız tarafından da destek görmesi, bizi gelecek için umutlandırmıştır.

Bunun yanısıra, Türkiye'nin vurgunculardan arındırılması, güzel ülkemizin yasalara saygılı bir yönetime kavuşması için gösterdiğiniz hassasiyeti desteklediğimizi de bilgilerinize arz ederiz.

Saygılarımızla,

Muzaffer TUNÇAĞ
Genel Başkan

02 Ağustos 2001
Sayı: 410-3695

Sayın Bülent ECEVİT
Türkiye Cumhuriyeti Başbakanı
ANKARA

Ülkemizde meydana gelen deprem felaketi ve bunun yanısıra ekonomik kriz nedeniyle sabit fiyat esasına göre ihale edilmiş kamuya ait Yapı Tesis ve Onarım işlerin de uygulanmak üzere geçmiş yıllarda olduğu gibi bakanlar kurulunca çıkarılan fiyat farkı kararnamesinin tekrar çıkarılması ve meslektaşlarımızın mağduriyetinin giderilmesi için ilgili bakanlıklarca hazırlanan fiyat farkı kararı, bakanlar kurulunca imzaya açıldığı görsel medya aracılığı ile kamuoyuna duyurulmuş ancak bir sonuç alınamamıştır.

Konu ile ilgili olarak meslektaşlarımız arasında uzunca bir süreden beri beklenen fiyat farkı kararnamesinin çıkarılması daha da bir önem kazanmıştır. Anılan kararnamenin bakanlar kurulunca öncelikle çıkarılması için destek, katkı ve talimatlarınızı bekliyoruz.

Bilgilerinize arz olunur.

Saygılarımızla,

Şevket ÇORBACIOĞLU
Genel Sekreter

07 Mart 2002
Sayı: 410-903

Sayın Ahmet Necdet Sezer
Türkiye Cumhuriyet Cumhurbaşkanı
Ankara

Kamu görevi yapan Kamu Kurumu işlevindeki Meslek Odalarının bağlı olduğu Türk Mimar-Mühendis Odalar Birliği'ne (TMMOB) üye 230 bin mühendis ve mimar mevcut. Bunun 100 bin'e yakını kamu sektöründe çalışmaktadır.

Ülkemizde 1970'lere dek kamuda çalışan mühendis ve mimarlar "4/10195 sayılı Kanun Hükmünde Kararname" sayesinde meslek etiği ve onuru ile örtüşebilen ücret almaktaydılar. 1970 yılında gündeme gelen 657 Sayılı Devlet Memurları Yasası ile "4/10195 sayılı KHK" iptal edildi. O günden sonra ilgili ücret politikaları teknik elemanları sürekli yaşam skalasının altında bıraktı.

Kamuda çalışan mühendis ve mimarların ücretlerini işçi ücretleri ile karşılaştırarak dramatize etmek istemiyoruz; fakat ülkenin imarı ve ekonomik yapılanmasının en güçlü payandası olan mühendis-mimarların ülkemizdeki konumunu belirlemek adına, üçüncü dünya ülkesinin en yoksulu Bolivya'da mühendis-mimar ücretinin aylık 800 dolar, ülkemizde ise 500 dolar bile olmadığını vurgulamak isteriz.

Hal böyle iken:

6 Mart 2002 günü yazılı basın bir bölümünde yer alan "Kamu ücret dengesizliğini gidermek amacıyla başlatılan çalışmaların sona erdiği" şeklindeki haber içeriği tüm çalışanlarla birlikte mühendis ve mimar camiasını da derinden etkilemiştir.

Haber içeriğine göre 'profesör, doçent, kaymakam, daire başkanı düzeyinde bürokrat, yüksek yargı organı üyeleri, hakim, savcı ve bazı silahlı kuvvetler mensuplarının ücretleri iyileştirilecek ve bu konuda 200 trilyon liralık kaynak ayrılacaktır.' Haberde; konuyla ilgili Kararnamenin çıkarılması için çalışmaların hızlandırıldığı ve bu kararnamenin kamudaki ücret dengesizliğini 5 yılda giderecek çalışmanın ilk aşaması olduğu özellikle belirtilmektedir.

Yine habere göre; 'kararnameden yararlanacak olanların maaşlarında 250 milyondan 450 milyona kadar bir iyileştirmenin sağlanacağı' vurgulanmaktadır.

Kamuda çalışan mühendis ve mimarlar için 1970'lerden bu yana uygulanan politikaların yarattığı ayrımcılığın, böylesi bir ücret politikası ile her gün yoğunlaşacağı bir gerçektir.

Kamuda çalışan mühendis-mimar adına bu ayrımcılığın yarattığı onur kırıcı adaletsizliğin giderilmesi konusundaki duyarlılığınızı bekliyoruz.

Konuyla ilgili gerekli çalışmaları başlatacağınız konusunda umutluyuz.

Saygılarımızla

Muzaffer TUNCAĞ
İnşaat Mühendisleri Odası
Genel Başkanı

03 Temmuz 2001
Sayı: 410-2949

T. C. İÇİŞLERİ BAKANLIĞI
ANKARA

Sayın Bakanlığınızın 21.09.2000 gün ve 220223 sayılı yazıları doğrultusunda, İstanbul'da Belediyelerin, halkın yoğunlaştığı işyerlerinin sahiplerinden, bulundukları binaların depreme dayanıklılığının Üniversiteler ve denetim büroları aracılığıyla incelenmesini ve deprem riski raporunu 30 gün içinde belediyeye ibraz etmesini istediğini öğrenmiş bulunuyoruz.

İnşaat Mühendisleri Odası (İMO), Bakanlığınızın İstanbul deprem riski konusunda gösterdiği hassasiyeti memnurlukla karşılamaktadır. Ancak bu, tek tek mal sahiplerinin üstlenebileceği bir konu olmadığı gibi, bu alanda özel deneyimleri bulunmayan kimseler tarafından yapılması da doğru değildir.

İMO, İstanbul'un bilimsel bir deprem senaryosu çerçevesinde envanterinin çıkarılıp, geniş kapsamlı bir iyileştirme çalışmasına girilmesi gerektiğini, bunun için Valilik, Büyükşehir Belediyesi, Üniversiteler, Meslek Odaları ve yerel girişimlerin ortak bir çalışma yapıp, bir güçlendirme ve onarım stratejisi çizilmesini, bunun teknik, sosyal, kitle eğitimi ve mali yanlarının bir bütün olarak ele alınmasını, bu çalışmalarının temeline, insan canını kurtarma anlayışını yerleştirmeyi, dolayısıyla teknik ve mali açıdan daha uygulanabilir projelerin geliştirilmesini uzun zamandır savunmaktadır.

Bu nedenle yapılması gereken, yukarıda sözü edilen kurumların katılımıyla ortak bir komisyon oluşturularak, teknik ve mali bir plan çerçevesinde başta önemli kamu yapıları, büyük hastane ve okullar olmak üzere, halkın toplu olarak bulunduğu işyerlerinin bulunduğu binaları, önem ve risk sıralamasına göre güçlendirmek ya da onarmaktır.

İnşaat Mühendisleri Odamızın, konuya gösterdiğiniz hassasiyet paralelinde, halkın mal ve can güvenliğini artıracak önlemleri konusunda görev almaya hazır olduğunu ifade etmek isteriz.

Bilgilerinize arz olunur.

Saygılarımızla.

Muzaffer TUNÇAĞ
İnşaat Mühendisleri Odası
Genel Başkanı

15 Kasım 2000
Sayı: 410-7231

Bayındırlık ve İskan Bakanlığı
Yapı İşleri Genel Müdürlüğü
ANKARA

17 Ağustos ve 12 Kasım 1999 depremlerinden sonra deprem bölgesinde yürütülen yeniden inşaat çalışmalarında olumsuz gelişmeler yaşandığına dair şube ve temsilciliklerimiz ile depremzede ailelerden olumsuz duyumlar alınmaktadır.

1. Sözü edilen olumsuzlukların başında Bakanlığınızca Proje-Müşavirliği (PM) belgesi verilmiş bazı kimselerin yaptığı mühendislik etiğine ve tekniğe aykırı uygulamalar gelmektedir. Bu yöndeki uyarımız 05 Ekim 2000 tarih, 6/1467 sayılı yazısında Bakanlığınızın Müsteşar Yardımcısı Sayın Sedat ABAN tarafından da kabul edilmiş ve PM belgelerinin sürelerinin uzatılmasının düşünülmeyeceği belirtilmiştir. Buna rağmen, Genel Müdürlüğünüzün PM belgelerinin geçerlilik süresini bir yıl daha uzatması İnşaat Mühendisleri Odası yönetimi tarafından hayretle karşılanmıştır. Yaygın deyimle "kendin pişir kendin ye" anlayışıyla yürütülen PM uygulamalarının, bazılarında yeni bir rant kapısı açmanın yanı sıra, yetersiz bir belgelemeyle denetimsiz yürütülen güçlendirme ve onarım çalışmalarının gelecekteki bir deprem için insanların hayatlarını tehlikeye attığı da bir gerçektir. Genel Müdürlüğünüz belge süresini uzatmakla bu hatalı uygulamaların altına imza atmış olmaktadır.

Bu nedenle PM belgelerinin iptal edilerek, odamızın da içinde bulunacağı yeni bir uygulamanın yöntemlerinin bulunmasını talep ediyoruz.

2. Hatalı PM uygulamalarının yanı sıra, kalıcı konut inşaatlarından da olumsuz tespitler tarafımıza ulaşmaktadır. İşin başında parası Bakanlığınızca ödenmekte olan "müşavir firmalar" bulunmasına rağmen, erken kalıp alma nedeniyle döşemelerde sehimlerin oluştuğu, çamura bulanmış donatılarla imalat yapıldığı, etriyelerin projesindeki gibi bükülmediği, beton dökümünden sonra kür uygulamalarının yetersiz olduğu yönünde, bölgedeki şube ve temsilciliklerimizden uyarılar gelmektedir.

Tüm bu nedenlerle, kamuoyunu bilgilendirmek amacıyla, Bakanlık yetkilileriyle birlikte PM ve kalıcı konut uygulamalarını denetlemeyi, hatalı uygulamaları gidermek için görüş alışverişinde bulunmayı, kamu kurumu niteliğindeki ODAmız adına teklif ediyorum.

Teklifimizin Sayın Genel Müdürlüğünüzce değerlendirilip, ortak heyetler oluşturulması için gerekeni yapmanızı bilgilerinize arz ederim.

Saygılarımla

Muzaffer TUNÇAĞ
Genel Başkan

Not: Aynı yazı Bayındırlık ve İskan Bakanlığı Müsteşarlığına ve Yüksek Fen Kurulu Başkanlığına da gönderilmiştir.

T.C.
BAYINDIRLIK VE İSKAN BAKANLIĞI
Yüksek Fen Kurulu Başkanlığı
ANKARA

SAYI : B.09.0.YFK.0.00.00.00/6/1467
KONU : Orta Hasarlı Binaların Takviyesi

05 Ekim 2000

İNŞAAT MÜHENDİSLERİ ODASI BAŞKANLIĞINA
Selanik Cad. No:19/1
06650 Kızılay/ANKARA

ILGI: 23.09.2000 tarih ve 5938 sayılı yazınız

İlgideki yazınızda özetle, Odanızca proje denetimi uzmanlık belgesi verilmiş meslektaşlarınızın uygulamada bazı eksikliklerinin gözlendiği ve bu nedenle de Odanızca belge verilmiş olan bu kişiler için kurs açılmasının düşünüldüğü ve bu kurs sonucunda yapılacak sınavla sertifika alanların belgelerinin yenilenmesi gerektiği bildirilmekte ve Bakanlığımızca verilmiş bulunan ve geçerlilik süresi Ekim 2000 tarihinde sona erecek olan Proje-Müşavirlik (PM) belgelerinin süresinin uzatılması istenmektedir.

Odanızca proje denetimi belgesi verilmiş bulunan kişilere, proje denetimi konusunda kurs açılması Bakanlığımızca çok olumlu bir girişim olarak değerlendirilmekte ve desteklenmektedir.

Ayrıca uygulamada önemli bir aksaklık çıkmadığı takdirde, Bakanlığımızca PM belgelerinin sürelerinin uzatılması düşünülmektedir.

Bilgi alınmasını rica ederim.

M. Sedat ABAN
Bakan a.
Müsteşar Yardımcısı

T.C.
BAYINDIRLIK VE İSKAN BAKANLIĞI
Yapı İşleri Genel Müdürlüğü
ANKARA

SAYI : B.09.0.YİG.0.11.00.10/3155
KONU : Orta Hasarlı Binaların Takviyesi

14 Aralık 2000

TMMOB İnşaat Mühendisleri Odası
Selanik Cad. No:19/1
Kızılay/ANKARA

İLGİ: a) 15 Kasım 2000 gün ve 7231 sayılı yazınız
b) 01 Aralık 2000 gün ve B.09.0.YİG.0.11.00.07/3017 sayılı yazımız

İlgi (a) da kayıtlı yazınız ile deprem bölgesinde yürütülen yeniden inşa çalışmalarında olumsuz gelişmeler yaşandığına dair duyurular alındığı belirtilmektedir.

Buna göre;

Orta hasarlı konutların takviye ve onarım projelerinin yapımı ve kontrollük hizmeti için, Bakanlığımızca geçici belge verilen Proje Kontrol Müşavirleri yetkili kılınmıştır. Deprem bölgesindeki yeniden yapılanma faaliyetlerinin devam etmesi nedeniyle Proje Kontrol Müşavirleri Geçici Kontrol Belgelerinin süresi 23.10.2001 tarihine kadar uzatılmıştır.

İlgi (b) de kayıtlı yazımızda da belirtildiği üzere Proje Müşavirlerince onaylanan projelerin uygulaması ve denetimi yerel idarelerin (Valilik/Belediye) yetki ve sorumluluğundadır.

Bilgilerinizi rica ederim.

İlkutlu GÖNÜLAL
Bakan a.
Genel Müdür V.

Ek: İlgi (b) yazı (1 sayfa)

T.C.
BAYINDIRLIK VE İSKAN BAKANLIĞI
Yapı İşleri Genel Müdürlüğü
ANKARA

SAYI : B.09.0.YIG.0.11.00.07/3017
KONU : Orta Hasarlı Binaların Takviyesi

01 Aralık 2000

Dağıtımli yerlere yazılmıştır.

ILGI : a) 27.10.1999 tarih ve 1595 sayılı yazımız eki Proje Kontrol Müşavirliği Geçici Belgesi Uygulama Esasları.

b) 30.10.2000 tarih ve 2659 sayılı Makam Olur'u.

17 Ağustos ve 12 Kasım 1999 tarihlerinde meydana gelen depremler sonucunda orta hasar gören konutların onarım ve güçlendirilmesinde ilgi (a) yazı ekindeki "Proje Kontrol Müşavirliği Geçici Belgesi Uygulama Esaslarına aykırı ve hatalı uygulamalar yapıldığı duyuruları alınmıştır.

Bu nedenle aşağıda belirtilen açıklamaların yapılmasına gerek görülmüştür.

1. Proje Müşavirlerince onaylanan projelerin uygulanması ve denetimi 3194 sayılı İmar Kanunu'nun ilgili hükümlerine tabi olduğundan inşaat ruhsatı düzenlenmesinden yapı kullanma izni verilene kadar olan süreçte, idarelerin (Valilik/Belediye) anılan kanunda belirtilen denetim ile ilgili yetki ve sorumlulukları geçerlidir.
2. Belediyelerin gerekli denetimi sağlıklı bir şekilde yürütmesi açısından gerektiğinde teknik eleman ihtiyacını (Bakanlığımız vasıtasıyla) İçişleri Bakanlığı'na iletilmesinde yarar görülmektedir.

Yukarıda belirtilen hususların iliniz dahilindeki tüm belediyelere duyurulmasını ve uygulamanın bu doğrultuda yürütülmesini rica ederim.

Ali HELVACI
Bakan a.
Müsteşar

DAĞITIM :

Gereği :

- İstanbul Valiliğine
- Kocaeli Valiliğine
- Yalova Valiliğine
- Sakarya Valiliğine
- Bolu Valiliğine
- Düzce Valiliğine
- Bursa Valiliğine
- Eskişehir Valiliğine
- İstanbul Büyükşehir Belediye Başkanlığına
- İzmit Büyükşehir Belediye Başkanlığına
- Bursa Büyükşehir Belediye Başkanlığına
- Eskişehir Büyükşehir Belediye Başkanlığına
- Adapazarı Büyükşehir Belediye Başkanlığına
- Yalova Belediye Başkanlığına
- Bolu Belediye Başkanlığına
- Düzce Belediye Başkanlığına

Bilgi :

- Marmara Deprem Bölgesi
Afet İnşaat Genel Koordinatörlüğü
Interteks Yanı Mehmetçik Çadır Kenti
arkası Prefabrik Konutlar
KOCAELİ

12 Mart 2001
Sayı: 410-994

T.C. BAYINDIRLIK VE İSKAN BAKANLIĞI
MÜSTEŞARLIĞINA
ANKARA

İlgi (a): 23 Eylül 2000 tarih ve 410-5938 sayılı yazımız,

İlgi (b): 15 Kasım 2000 tarih ve 410-7231 sayılı yazımız,

İnşaat Mühendisleri Odası, depremde hasar gören binaların onarımı için getirilen Proje Müşavirliği (PM) uygulamasının denetimsizliğine ve buna bağlı hatalara ilgi (a) ve ilgi (b) yazılarımızda dikkat çekmiş ve PM uygulama süresinin uzatılmaması için Bakanlığınıza uyarıda bulunmuştur. Ancak, Yapı İşleri Genel Müdürlüğünüzün kararıyla PM uygulamaları bir yıl daha uzatılmış, böylece giderilmesi olanaksız, can ve mal kaybına neden olacak hatalar sürmeye devam etmiştir.

İlişikte gönderdiğimiz Bursa Şubemizin düzenlediği dosya, PM uygulamalarındaki ciddi hatalardan bazı örnekler içermektedir. İstanbul ve Ankara şube yayın organlarımızdaki benzer uyarıları içeren yazılar da ilişikte bilginize sunulmaktadır.

Yönetim Kurulumuz, inşaat mühendisliği meslek uygulama ve ahlakına ters düşen pratikler içindeki söz konusu üyelerini onur kuruluna verme kararı almıştır. Ancak Bakanlığınızın da denetimsiz sürmekte olan PM uygulamalarına dur demesinin, Bakanlığın Belediyelere önerdiği denetim sistemi yerine, uygulamaların, uzmanları tarafından İnşaat Mühendisleri Odasının da içinde bulunduğu bir grup denetiminde yapılmasının, ülkemiz ve vatandaşlarımızın can güvenliği açısından zorunlu olduğunu düşünüyoruz.

Gereğinin yapılması için bilgilerinize arz ederim.

Saygılarımla.

Muzaffer TUNÇAĞ
İMO Genel Başkanı

23 Eylül 2000
Sayı: 410-5938

T.C. BAYINDIRLIK VE İSKAN BAKANLIĞI
MÜSTEŞARLIĞINA
ANKARA

İlgi (a): B.09.0.YFK.6/371 sayılı açıklamanız,

İlgide belirtilen açıklamanızın 1. maddesinden, bir şantiye şefinin görev aldığı inşaat sayısının, inşaat alanı 30.000 metrekareyi geçmemek üzere en çok altıdan (6), onbeşe (15) çıkarıldığı anlaşılmaktadır.

İnşaat Mühendisleri Odası Yönetim Kurulu, Fenni Mesul, Teknik Uygulama Sorumluluğu vb. uygulamalarında geçmişte yaşanan olumsuzlukların bu değişiklikle yineceğini düşünmekte, söz konusu artışın, inşaatların kalitesini düşüreceğini tespit etmektedir.

Bu nedenle, Büyükşehir Belediyeleri ve şantiye mühendisinin sınırlı olduğu bazı yerler için özel parametreler getirilerek, ilçe sınırları içinde en çok altı (6) inşaatın zorunlu tutulmasını öneriyoruz.

Gereğinin yapılması için bilgilerinize arz ederim.

Saygılarımla

Muzaffer TUNÇAĞ
İMO Genel Başkanı

T.C.
BAYINDIRLIK VE İSKAN BAKANLIĞI
Yapı İşleri Genel Müdürlüğü
ANKARA

SAYI : B.09.0.YİG.11.00.10/625
KONU : Geçici Proje Kontrol Müşavirliği

27 Mart 2001

TMMOB İNŞAAT MÜHENDİSLERİ ODASI
Selanik Cad. No: 19/ 1
Kızılay / ANKARA

İLGİ : 12.03.2001 gün 410-994 sayılı yazınız.

İlgi yazıda; depremde hasar gören binaların onarımı için getirilen Proje Müşavirliği (PM) uygulamalarında denetimsizlik ve hatalı uygulamaların yapıldığı belirtilerek PM uygulamalarını durdurulması ve Belediyelerin denetimi yerine uygulamaların uzmanları tarafından odanızın da içinde bulunduğu bir grup denetiminde yapılması talep edilmektedir.

17 Ağustos ve 12 Kasım 1999 tarihinde meydana gelen depremlerde hasar gören yapıların takviye ve onarım projelerinin Bakanlığımızca belirlenen kriterlere göre yeterli görülen inşaat mühendisleri tarafından yaptırılması öngörülmüş ve 23.10.1999 tarihinden itibaren 1 yıl süre ile Bakanlığımızca Geçici Proje Kontrol Müşavirliği Belgesi verilmiştir.

Deprem Bölgesindeki yeniden yapılandırma faaliyetlerinin devam ve orta hasarlı konutların çok fazla olması nedeniyle Proje Kontrol Müşavirliği Geçici Belgelerinin süresi sonradan 23.10.2001 tarihine kadar uzatılmıştır.

Proje Müşavirlerince onaylanan projelerin uygulaması ve denetimi yerel idarelerin (Valilik / Belediye) yetki ve sorumluluğundadır. Ayrıca Proje Kontrol Müşavirliği Geçici Belgesi uygulama esaslarına uymayan Müşavir firmaların belgeleri Bakanlığımızca iptal edilmektedir.

Bilgilerinizi rica ederim.

İlkutlu GÖNÜLAL
Bakan a.
Genel Müdür V.

15 Mart 2001
Sayı: 410-1101

T.C. Bayındırlık ve İskan Bakanlığı
Yüksek Fen Kurulu Başkanlığına
ANKARA

1. 595 sayılı Kanun Hükmünde Kararname, beton laboratuvarlarına TSE yeterlilik belgesi alma zorunluğu getirmektedir. Oysa ODAmızın şubelerinin yıllardır faaliyet gösteren laboratuvarları bulunmaktadır. Yönetim Kurulumuz, bu laboratuvarlara TSE belgesi alma yolunda uyarıda bulunmuştur. Ayrıca, bilim adamlarından oluşan bir heyet aracılığıyla laboratuvarlarda çalışacak üyelerimize "uzman" belgesi vermek için hazırlık yapıyoruz.

Ne var ki, geçiş döneminde bazı belediyeler, ODA laboratuvarlarının çalışmalarını TSE belgesi olmadığı için kabul etmemekte, bu da denetimlerde bir boşluk yaratmaktadır.

Bu boşluğun giderilmesi için ODAmıza ait laboratuvarların TSE belgesi alana kadar altı aylık bir süre için çalışmalarının kabulü için gereğinin yapılmasını...

2. Laboratuvarlarla ilgili diğer bir sorun, numune alınırken, laboratuardan bir kimsenin işlemin başında bulunmasıdır. İşlem sırasında yapı denetim şirketinden bir yetkili sahada bulunacağından laboratuvar yetkilisinin bulunması gerekli görülmemelidir. Laboratuvar elemanlarının her şantiyenin başında bulunması pratik olarak da pek mümkün olmayacağından <Yapı Denetim Kuruluşunun görev ve yükümlülükleri> bölümünün yapı denetimi hizmet sözleşmesi madde 6/e fıkrası 595 / uygulama yönetmeliğinin "e" fıkrasının ".... Beton numuneleri ... deneyi yapacak laboratuvar sorumlusu tarafından alınır." şeklinde son tümcesinin iptal edilmesinin daha doğru olacağını düşünmekteyiz.

Gereği için bilgilerinize arz olunur.

Saygılarımla,

Şevket ÇORBACIOĞLU
Genel Sekreter

24 Eylül 2001
Sayı: 410-4532

**T.C. BAYINDIRLIK VE İSKAN BAKANLIĞI
ANKARA**

İnşaat Mühendisleri Odasının yapı denetimine verdiği önemi vurgulayan ve "uzmanlık" alanındaki çalışmalarını özetleyen görüşlerimizi 23 Temmuz 2001 tarih ve 3289 sayılı bir yazıyla Bakanlığınıza iletmış idik. Ancak, 4708 sayılı Yapı Denetimiyle ilgili yasanın "denetçi belgesi" verilmesi aşamasında, Anayasamıza göre kamusal bir kuruluş olan ODA'mızın verdiği "uzmanlık belgeleri"nin dikkate alınmadığını, üyelerimizden gelen şikayetlerden öğrenmiş bulunuyoruz.

ODA'mız Bakanlığınıza hazırlanmış 595 ve 601 sayılı Kanun Hükmünde Kararnameler doğrultusunda toplam 6713 üyesine yapı denetimi alanında "uzmanlık belgesi" vermiştir. Bunlardan 1200 kadarına da ayrıca "proje denetimi" yetkisi verilmiştir.

ODA'mız kurulları bu belgeleri verirken, bazı üyelerimizin karşı tepkisini dikkate almayarak çok titiz davranmıştır. Uygulama safhasında ise yine Bakanlığımızla görüşerek "proje denetimi" belgesi alan üyeleri için seminerler düzenlemiş, ülkemizde mezuniyet sonrası meslek içi eğitim sürecine yeni bir boyut kazandırma yolunda atılımlar atmış, yine bazı üyelerinin itirazlarını dikkate almayarak kaliteyi yükseltmek amacıyla seminerlerin sonunda değerlendirme sınavları gerçekleştirmiştir. Bu sınavlara katılım, ekteki yazıdan da görüleceği gibi yüzde doksana yakın olmuştur.

Tüm bunları yaparken hedefimiz, ülkemizde bir zorunluluk olan yapı denetimi olgusunu kurumlaştırmak, her depremde sonra yaşadığımız büyük yıkımlara engel olmaktır. Kanun Hükmünde Kararnameleri hazırlayan Bakanlığımızın da benzer bir düşünce içinde olduğunu varsaymaktayız.

Ancak, 4708 sayılı yasanın uygulanması aşamasında, Bakanlığınızın oluruyla verilen uzmanlık belgelerimizin dikkate alınmaması, başvurulardan yeniden noter tasdikli kanıtlar istenmesi, Bakanlığın geçmiş uygulamalarıyla çelişmekte, işleyişte de anlamsız güçlüklerle neden olmaktadır. Bakanlığın geçmişte olur verdiği bir işlemin, geriye dönük bir şekilde iptal edilmesi, Devlet işleyişinin sürekliliğine de kuşkuyla getirecek bir davranış olmaktadır.

Bir yanlış yoruma dayalı olarak yürütölen bu uygulamanın durdurularak, Bakanlık işleyişindeki sürekliliği sağlayacak şekilde, ODA'mızın verdiği "uzmanlık belgeleri"nin, "denetçi inşaat mühendisi" başvurularında kabul görüp kıstas olarak alınmasını bilginize arz ediyoruz.

Saygılarımızla

Muzaffer TUNÇAĞ
İnşaat Mühendisleri Odası
Genel Başkanı

Ek: 23.07.2001 tarih ve 3289 sayılı yazımız

23 Temmuz 2001
Sayı: 410-3289

**T.C. BAYINDIRLIK VE İSKAN BAKANLIĞI
ANKARA**

İnşaat Mühendisleri Odası Genel Merkezinin aldığı karar uyarınca, şirketlerde çalışanların dışında kalan proje denetçisi "uzman" mühendisler için yeni bir meslek içi eğitim semineri düzenlemiştir. Seminerler, 7-9 Haziran 2001 tarihlerinde Ankara'da Genel Merkez Güney Özcebe salonunda, 14-16 Haziran 2001 tarihlerinde İstanbul'da Yıldız Teknik Üniversitesi merkez anfisinde ve Ankara'da Genel Merkez Güney Özcebe salonunda yapılmıştır. Seminerlerde Prof. Dr. Yener Özkan, Prof. Dr. Zekai Celep, Prof. Dr. Tuğrul Tankut, Prof. Dr. Nuray Aydınoglu, Prof. Dr. Uğur Ersoy, Prof. Dr. Haluk Sucuoğlu, Prof. Dr. Kutay Özaydın, Prof. Dr. Zekeriya Polat, Prof. Dr. Metin Aydoğan, Prof. Dr. Nahit Kumbasar, İnş. Yük. Müh. Kemal Türkaslan, İnş. Yük. Müh. Hüseyin Akalın, İnş. Müh. Abdülhakim Yılmaz ders vermişlerdir.

Seminerlere, Adana, Ankara, Antalya, Aydın, Balıkesir, Denizli, Erzurum, Gaziantep, Hatay, İçel, İstanbul, İzmir, Kocaeli, Konya, Manisa, Muğla, Sakarya, Samsun, Trabzon şubelerinden proje denetimi uzmanlık belgesi almış 236 üyemiz katılmıştır. (Daha önce, Yapı Denetim Şirketlerinde çalışan uzman proje denetçileri için Bakanlığınızla görüşülerek düzenlenmiş olan seminerlere 686 üyemiz katılmıştı)

Seminerlerin değerlendirme sınavı, 7 Temmuz 2001 cumartesi günü Ankara, İstanbul ve İzmir'de yapıldı. Birinci seminer grubunun değerlendirme sınavında olduğu gibi, yasal bir zorunluluk olmamasına karşın bu kez de sınava yüzde 90 katılım oldu. 50 soruluk sınav sonucu başarı ortalaması yüzde 72 olurken, katılımcıların yüzde 15'i, yüzde 60 olarak saptanan sınırın altında kaldı. (İlk sınavda başarı yüzde 70, başarısızlık yüzde 20 idi.)

Yönetimimiz, meslek odalarını dışlayan 4708 sayılı yasanın Meclisten geçmesine ve yasal hiçbir zorunluluk olmamasına karşın yurdun dört bir yanından sınava gelmesini, üyelerimizin Meslek Odalarına sahip çıkmalarının, Meslek Odalarının verdiği meslek içi eğitimlere katılım belgesine gösterdikleri önemin, anlamlı bir ifadesi olarak yorumlamaktadır. İnşaat Mühendisleri Odası, üyesinden aldığı bu güçle doğru bulduğu yolda ilerleyecek, proje ve yapı denetiminin özü olan meslek içi eğitim süreçleriyle desteklenen "yetkin mühendislik" uygulamasını, tüm dünyada olduğu gibi ülkemizde de hayata geçirebilmek için uğraş verecektir. Bilginize sunarız.

Saygılarımızla,

Muzaffer TUNÇAĞ
İnşaat Mühendisleri Odası
Genel Başkanı

cc: Bayındırlık ve İskan Bakanlığı Yüksek Fen Kurulu üyeleri.

04.03.2002
Sayı: 410-835

Sayın ABDÜLKADİR AKCAN
T.C. BAYINDIRLIK VE İSKAN BAKANI
ANKARA

Bayındırlık ve İskan Bakanlığına bağlı Afet İşleri Genel Müdürlüğü bünyesinde bir Afet Komisyonu kurulduğunu, on dört jeolog ve jeofizikçi ile bir inşaat mühendisinden oluşan bu komisyonun, eldeki jeolojik ve geoteknik haritalara dayanarak aralarında Kırşehir'in de bulunduğu bazı Belediyelerde, yapı yasağı ya da kat sınırlaması getirdiğini, üyelerimizin yaptığı uyarılardan öğrenmiş bulunuyoruz.

Bakanlığınızın konuyla ilgili genelgelerinde de belirtildiği gibi, mevcut bir zemin üzerinde yapılacak yapının temel cinsini, boyutlarını ve yapının kat adedinin seçiminde söz sahibi kişinin inşaat mühendisi olması gerekmektedir. Durum böyle iken, jeolog ve jeofizikçi gibi yer bilimcilerin hakimiyetindeki yukarıda anılan komisyon ve benzerlerinin, imar ve kentleşme kararlarının dışında yapı yasağı ya da kat sınırlaması getirmesinin mühendislik bilimine uygun olamayacağı açıktır. İnşaat mühendisliğini dışlayan böylesi bir uygulamanın dünyada benzeri de yoktur.

Zaten sıkıntı içinde bulunan inşaat sektörünü daha da sıkıntıya sokacak böylesi uygulamaların sona erdirilip, mühendislik bilimine uygun bir yaklaşımın benimsenmesi için gereğinin yapılmasını bilgilerinize arz ederim.

Saygılarımla.

Muzaffer TUNÇAĞ
İnşaat Mühendisleri Odası
Genel Başkanı

NASIL BİR KAMU İHALE YASASI?

Kamu İhale Yasasının yenilenmesi için on yıldır çeşitli tasarılar hazırlandı. Yasa üzerine yapılan en son tasarı çalışmaları, IMF ve Avrupa Birliği ülkelerinin baskısıyla hızlandırıldı. Öyle ki, IMF'ye yasanın çıkış tarihi konusunda tarih bile verildi. Hükümet içinde kendisinin IMF'den sorumlu bakan olarak gören Derviş'in geçtiğimiz günlerdeki çıkışın bu kapsamda değerlendirmeli.

Siyasetçiler aracılığıyla birçok kişiyi halkın sırtında haksız yere zengin olmasına, karapara sahipleri ve "baba"ların devletin sırtından vurgun vurmalarına araç olan mevcut 2886 sayılı ihale kanununda değişiklik gereksinimi ne denli gerçek ise, bu değişikliğin dışardan gelecek krediler bağlanmış baskılarla yapılması da o denli acıdır.

Tasarıdaki yeni noktalar

Bayındırlık ve İskan Bakanlığı ve Maliye Bakanlığı yetkililerinin, Haziran 2001'den bu yana, Meclise sunulan tasarı üzerinde Dünya Bankası ve Avrupa Birliğinden uzmanlarla birlikte çalıştığı biliniyordu. Dünya Bankasının, yasanın kredi karşılığında yabancı uzmanlarca hazırlanması konusunda hükümete baskı yaptığı da basında çıkan haberler arasındaydı. Bu nedenle yeni yasada "AB normlarına uyulacağı" hükümet yetkilileri tarafından çokca vurgulanan bir nokta oldu.

Halen Avrupa'da da ortak bir ihale normu oluşmadığını bildiğimizden, bu "AB normu" nun ne olduğunu tam olarak anlamış değiliz. Ancak, yeni yasadaki bazı yeni noktalara baktığımızda bir takım sonuçlara varabiliyoruz:

Herşeyden önce yasa taslağı ihalelerde şeffaflığı hedeflemekte, bunun için bir Kamu İhale Üst Kurulu oluşturmaktadır. Bakanlık temsilcilerinin yanısıra çeşitli yargı organları ve meslek odası temsilcilerinin yer alacağı bu kurulun nasıl çalışacağı belli değil. Teknik meslek odaları ise nedense bu oluşumdan dışlanmış. Demek ki teknik meslek odalarının temsil ettiği bilimsel yaklaşım pek istenmiyor. Yine de, çeşitli çevrelerin temsilcilerinin katılacağı bağımsız bir kurulun yararı olabilir. Yeter ki, ihale "baba"larının ve bazı siyasetçilerin, ihale öncesi düzenlediği "ayarlar" toplantılarının önü alınsın. Yoksa şeffaflaşmanın kağıt üzerinde kalacağı açıktır.

Yeni yasa taslağında, kaynağı ve uygulama projesi olmayan işlerin ihaleye çıkarılamayacağına ilişkin düzenlemeler de olumludur. Yeter ki, yukarıda da değindiğim gibi siyasi ve ekonomik baskılara direnilebilsin. Yoksa tasarıdaki "istisnalar" genişletilerek bu sınırlamalardan kurtulmak mümkün olabilir. Bu "istisnalar"a özellikle KİT ve Belediyelerdeki BİT'lerde yapılacak ihalelerde dikkat etmek gerekecektir.

İnşaat ve tesisat ihalelerinde, Bayındırlık birim fiyatlarından yapılan kırımlara değil de, yüklenicilerin vereceği özel birim fiyatlarla ya da anahtar teslim uygulamaya yönelik de yeni taslağın olumlu yanlarından birisidir. Eğer uygulama olanağı bulunursa, temel kazısına bakıp indirim yapma gibi yöntemlerin yerine ekonomik fiyat çözümlemeleri alacak, sektör belli ölçüde kendine çeki düzen verecektir.

Özü değişmedikçe

Ayrıntıya girmeye gerek yok. Biraz da dış baskıyla kamu ihalelerinde çıkar gruplarının etkisi hafifletilmeye çalışılıyor. Ancak işin özüne inilmediği sürece ihalelerde yolsuzlukların, kayırmacılığın, vurgunun önünü almak kolay olmayacaktır.

İşin özü toplumsal ahlaki değerlerin yeniden yükseltilmesinde yatmaktadır. "Memurun işini bilir" anlayışıyla hareket edilen bir siyasi ortamda işlerin düzelmesini beklemek saflık olacaktır. Mustafa Kemal önderliğindeki Cumhuriyeti kuran kuşağın yarattığına benzer bir hava yaratılmadan işlerin düzelmesi zordur. Ancak, böyle bir atılımı beklerken de kamu ihale yasasında bazı köklü değişikliklere gitmemiz gerekmektedir.

Bu değişikliklerin başında, inşaat ve tesisat yüklenicilerinin (müteahhitlerinin) tanımını yapmak gelmektedir. Bugün, noterde imzalatılan ve çoğu kez gerçeği yansıtmayan belgelerle trilyonluk ihaleler alınabilmekte, işi alan yüklenicinin teknik, yönetsel yetkinlik ve yeterliliği, ekipman kapasitesi, mali gücü doğru bir şekilde saptanmamaktadır. Sınırsız bir karneyi parayı bastırıp alan hemen herkes "yüklenici" olup kamu ihalelerine girebilmektedir. Bunun önü mutlaka alınmalıdır.

Yüklenici tanımı getirilmesinin yanısıra, bazılarına "mevkî rantı" bazılarına da "iş olanağı" sağlayan "karne" uygulaması mutlaka disiplin altın alınmalıdır. Bugünkü düzen şöyle işlemektedir.

Kamuda belli yerlerde çalışmış olan teknik elemanlar, sorumlu oldukları işler v bulundukları mevkî oranında çeşitli düzeylerde karne sahibi olabilmekte, sonra da bu karnelerini emekliliklerinde "kıraya" vermektedirler. Böylece, bazı yüksek bürokratlar, "sınırsız" karnesini "karapara" sahibi süzümüne "yüklenici"ye kiralıyarak onun "sınırsız" büyüklükte ihalelere girmesine olanak sağlamakta, kendisi ise o iş yerine uğramadan büyük paralar kazanabilmektedir. Karnedeki rant teknik elemanlar dışındaki meslek çevrelerinin de ağzını sulandırmakta, kamu ihale belgelerine imza atan avukat, doktor vb. Gibi mühendislik dışı meslekten bürokratlar da karne alabilmek için zaman Bakanlığı baskı yapmaktadırlar.

Karne uygulamasının trajî – komik bir örneğini, genel başkanına yağcılığıyla ünlenmiş bir bakan vermiştir. Mühendis olan bakan, televizyondaki bir açık oturumda, bir firmayı kayırdığı savlarına karşılık o firmaya yalnızca karnesini kiraladığını, dolayısıyla o firmanın teknik müdür olduğunu yüzü kızarmadan söyleyebilmiştir. Durum yasaldır ama etik değildir. Kimin umurunda!

Yabancı firmalara kapı mı açılıyor?

Taslakta dikkat edilmesi gereken başka bir önemli nokta da, yabancılara tanınacak ayrıcalıklardır. Örneğin uluslararası kredili yatırımlar yasa kapsamı dışında tutulmak istenmektedir.

Yasaya sokuşturulmak istenen bazı maddelerle de yabancı yüklenicilerin Türk firmalarını taşaron durumuna düşürecek yeterlilik koşullarının önü açılmaktadır. Yasa, yabancı firmaların Türkiye'de güçlenmesine değil, tam tersine dışarıda yeni atılımlar yapması için ulusal firmalarımızın niteliğinin yükseltilmesine aracı olmalıdır.

Avrupa Birliğine kabul edilmeden Avrupa Birliğinin yasalarını uygulamak, hiç kimsenin kabul etmemesi gereken bir durumdur.

Muzaffer TUNÇAĞ
Inşaat Mühendisleri Odası
Genel Başkanı

Daha önce çıkan 2000 yılında başlamak üzere ilgili Bakanlık 5 tane Devlet İhale Yasa Taslağı sundu. Her birine ayrı ayrı yanıt verilmiştir. En son İhale Taslağına verilen yanıtır.

DEVLET İHALE KANUNU TASARISI TASLAĞINA ELEŞTİREL YAKLAŞIM (2)

Salt Devlet İhale Yasasının değil; diğer tüm toplumsal yasaların değişen ve gelişen gereksinimlere yanıt verememesinin temelinde yatan gerçek; merkezi ve yerel karar alma süreçlerinde sivil inisiyatifler bir yana, Kamu Kurumu işlevindeki ilgili meslek odalarına yer verilmemesidir. Özellikle mühendislik bilimi ve hizmetlerini ilgilendiren yasa ve uygulama yönetmelikleri, kuruluş yasaları ve, kurumlar ile ilgili karar alma süreçlerinde ne merkezi yapı, ne de yerel yönetim birimlerinden belediyeler TMMOB ve bağlı odalarına yer vermektedirler. Nasıl olduysa; (Belki de kehren), "Yapı Denetimi ile ilgili 595 Sayılı KHK ve Uygulama Yönetmeliği sürecinde kısmen de olsa TMMOB ve ilgili Odalar dikkate alındı. Yaşamını Rant'a eklemlendirmiş rasyonellikten uzak yeni egemen gruplar bundan hayli rahatsız oldular ki bu yöndeki kaygılarını hormonlu basınlarında zaman zaman dile getirmekten çekinmediler. Bilmem bundan mıdır? İhale Kanunu Tasarısı Taslak çalışmalarında TMMOB ve ilgili odalar hiç dikkate alınmadı. Bilindiği gibi Sayın Mesut YILMAZ tarafından Devrim Yasası diye tanımlanan "Mahalli İdareler Reform Taslağı'nın 2000 yılındaki en son revize çalışmalarında bile TMMOB ve ilgili odaların görüşlerinden kaçınıldı -ki öncesi ve sonrası çalışmalarda sıradan odaların görüşlerine bile yer verilmişti.

BEŞİNCİ (12.11.2001)

KAMU İHALE KANUNU TASARISI'NIN DEĞERLENDİRİLMESİ

Tam beşinci tasarı ile karşı karşıyayız. İMO olarak bizi tasarının niceliği değil niteliği ilgilendirmektedir. İlgili bakanlığın 2000 yılından bugüne dek bu denli tasarı sunmasındaki temel amaç, elbette en iyisini yakalamaktır. Fakat iyiyi yakalamak için yoğun kararlar değişimi bizlere düşündürücü gelmektedir. Buradaki amaç, "Siyasi ve Ekonomik Rant" yasası işlevindeki, yılların eskitemediği ve yılların politikacılarının da vazgeçemediği "2886 sayılı Devlet İhale Yasasını" radikal boyutta değiştirmek ise olgunun düşündürücü yanını öteleyebiliriz. Fakat son kanun tasarısına baktığımızda ilk ve son tasarı bütününde belirecek yeni yasa ile 2886 arasında "Siyasi ve Ekonomik Rant" çıkarsallığı bağlamında pek bir değişiklik yoktur. Değişiklik bence son (beşinci) kanun tasarısıyla; ulusal sermaye karşısında küresel sermayenin öne çıkarılmasıdır.

Son kanun tasarısında "Tanımlamalar" kısmına baktığınızda ihale usullerinden "basitleştirilmiş usulün" tanımlanmadığını, yani tasarıdan çıkarıldığını görüyorsunuz. "Pazarlık usulü"nün tanımlanmasındaki ".....belli hallerde FİYATLI isteklilerle görüştüğü usulü" ifade eder ek tümcesi, sistemi dobra dobra pazarlığa dönüştürmüştü. Kısacası keyfiliğin ve saydamsızlığın önü açılmış, "..... Doğrudan temin" tanımlamasının da son kanun tasarısında aynı içerikte değiştirildiğini vurgulamak isterim. Tanımlama bölümünde yeni bir kurumsallık karşımıza çıkıyor: "KURUM (Kamu İhale Kurumu) ve onu tamamlayan KURUL (Kamu İhale Kurulu)."

Temel ilkeler bölümünde ilkeler net ve açık ifade edilmemiş. Örneğin, "ödenegi bulunmayan hiçbir iş için ihaleye çıkılmaz" denmekte ise de, işin tamamı için mi, yoksa bir kısmı için geçerli olup olmadığının netliğini bulamıyorsunuz. Bu da; madde 5'te ifade edilen; saydamlık, eşit muamele, güvenilirlik, kamuoyu denetimi..... ve kaynakların verimli kullanılması konularında soru işaretleri yaratmaktadır.

Eşik değerler yaklaşımı (Madde 8) yine aynı Eşiklikte. Sadece Küresel Sermaye Limitleri ülkemiz enflasyonu dikkate alınarak değiştirilmiş ve Genel bütçeye dahil daireler ve katma bütçeli idarelerin mal ve hizmet alımlarında bir önceki kanun tasarısındaki (12.09.2001) 130 milyar, 180 milyara; kanun kapsamındaki diğer idarelerin mal veya hizmet alımlarındaki 200 milyar, 280 milyara, Kanun kapsamındaki bütün idarelerin yapım işlerindeki 5 trilyon 300 milyar, 7 trilyon 400 milyar Türk Lirası şeklinde artırılmış. Özdeki yaklaşım korunmuş. Yani son kanun tasarısında da; Küresel Sermayenin neo-liberal mantıklı, neo-Pazar alanı geniş tutulmaya çalışılmış. Sekizinci (8) maddeyi tamamlayan 13, 63 ve 67'nci maddelerden yalnız 67'nci madde bir önceki tasarıya oranla dikkati çekecek boyutta değişiklik getirmektedir. Eşik değerler ve parasal limitlerin güncellenmesini içeren madde bir önceki Kanun Tasarısında ki Madde 63'te: "Bu kanunda belirtilen eşik değerler ve parasal limitler bir önceki yılın Toptan Eşya Endeksi esas alınarak Maliye Bakanlığı tarafından güncellenir" denmesine karşın, son Kanun tasarısı madde 67'de ".....Kamu İhale Kurumu tarafından güncellenir...." denerek "Kamu İhale Kurumu" adı altında, idari mali özerkliğe sahip yeni bir kurumu gündeme getirmekte, eşik değerleri saptama yetkisi de bu kuruma verilmektedir. Her ne kadar bu kurum; tek başına yetkili ve "İdari/mali özerkliğe" sahip denmekteyse de; Kamu İhale Kurumu ile ilgili Madde 53'e baktığınızda; "Kurumun ilişkili olduğu Bakanlık Maliye Bakanlığıdır....." tümcesi ile karşılaşıyorsunuz. Bu yaklaşım yukarıdaki savları çürüttüğü gibi, kurumun görevini yerine getirirkenki bağımsızlığı ile, hiçbir organ, makam, merci ve kişi; kurumun kararını etkileyecek emir ve talimatlar veremez yaklaşımının ciddiyetini de örselemektedir. Bu yaklaşım dolaylı da olsa, eşik değerler, diğer parasal limitlerin, her yılın 1 Şubat tarihinde güncelleşmesi için tek başına Maliye Bakanlığının yetkili kılındığını bize sunmaktadır. Eşik değerlerin belirlenmesinde, Küresel Sermayenin (IMF aracılığı ile) Maliye Bakanlığını her konuda manipüle etmeyeceğini söyleyebilir miyiz ?

"KAMU İHALE KURUMU (madde 53)" bölümü incelendiğinde belirgin olumsuzluklarla karşılaşyoruz.

Madde 53-a'da, Kamu İhale Kurumu'nun, Kamu İhale Kurulu (KİK), Başkanlık ve hizmet birimlerinden oluştuğu belirtilmiş. "Bu kanunla verilen görevleri yapmak üzere kamu tüzel kişiliğine haiz, idari ve mali özerkliğe sahip Kamu İhale Kurumu kurulmuş. Kamu İhale Kurumu, bu kanunun etkili bir şekilde yürütülmesi ve kanunda belirtilen esas, usul ve işlemlerin doğru olarak uygulanması" konusunda görevlendirilmiş ve yetkilendirilmiş.

Görev ve yetkilerini içeren "b" şıkkın; yüklenicilerin sicillerini ve araştırma ve geliştirme faaliyetlerini içeren beş (5.) ve altıncı (6) bentleri ile "Kurum, görevlerinin yerine getirilmesinde resmi ve özel bütün kurum, kuruluş ve kişilerden belge, bilgi ve görüş isteyebilir. Belge, bilgi ve görüşlerin istenilen süre içinde verilmesi zorunludur -Kurum, kurul kararlarıyla bu kanunun uygulanmasına ilişkin standart ihale dökümanı, tip sözleşme, yönetmelik ve tebliğler çıkarmaya yetkilidir..." ibarelerini içeren dokuzuncu (b-9) benti, bizce en dikkati çekenlerdir. Tüm bu ibareler, mühendislik ve mimarlık disiplini ve bilimini çok somut bir şekilde içermesine karşın; kurumun karar organı "Kamu İhale Kurulu" oluşumunda, bu disiplinlerin örgütlü yapısı TMMOB ve ona bağlı ilgili Odalar dışlanmış. TOBB (Türkiye Odalar ve Borsalar Birliği) ile TISK (Türkiye İşveren Sendikaları Konfederasyonu) na yer verilmiş. Hükümet kuran, hükümet yıkan mesleki kuruluşlar var. Salt binalar kurup, gerektiğinde yıkmaya yetkisi isteyen mesleki örgüt 'Kamu İhale Kurulunda' yok! Bizce olgu bu tarafı ile büyük ve amaçlı bir eksiklikliğin içine itilmiş...

Meslektaşlarının sicilleri mühendislik / mimarlık örgütlerince tutulsa, tip sözleşme ve yönetmeliklerin hazırlanması ve araştırma ve geliştirme faaliyetlerinin yaşama geçirilmesi yine bu örgütçe yapılırsa; "Kamu İhale Kanunu"nu daha ciddi bir çerçevede kurumsallaştırmış olmaz mıyız?

Kamu İhale Kurumuna karşı nasıl olur da "... Resmi ve özel bütün kurum kuruluşlar ve kişiler, belge, bilgi ve görüş vermede zorunlu" kılınabilir? Bir kuruma yürütme ve yönetme yetkisi verebilirsiniz fakat adli bir misyon yükleyemezsiniz. Siz TMMOB ve benzer örgütlülükleri böylesi önemli bir süreçten dışlayacaksınız, ama ondan faydalanmak için gerektiğinde adli zorunluluklar yetkisi alacaksınız... Olmaz böyle şey!...

Hiç kimse çıkıp da; "TOBB ve TISK üye atamıyor, atanacak üyeleri öneriyor" demesin. TOBB ve TISK önerecek ve atanmayacak! Kim inanır buna TMMOB'ye öneri yetkisi bile verilmiyor!... TOBB ve TISK'e öneri boyutunda olsa bile devlet memuru atarcasına atamalar süreci yaşıyor adeta.

Kurul üyeliklerine atananlar ile kurum personelinin, 5434 sayılı Türkiye Cumhuriyeti Emekli Sandığı Kanunu hükümlerine tabi olduğu belirtilerek, ek göstergelerinin, makam ve temsil tazminatları ile diğer mali konuların en yüksek devlet memurları haklarını içeren hükümlere göre belirlenmesiyle, bu kurumun, siyasilerce yönlendirilecek arpalık platformuna dönüşeceğini düşünüyorum. Kurumun gelirlerine baktığınızda bu savı doğrulayan daha somut gerçeklerle karşılaşıyorsunuz. Örneğin yükleniciden sözleşme bedelinin onbinde beşi, şikayette bulunanlardan 50 milyon TL alınması, her türlü basılı evrak, form, döküman ve yayınlardan elde edilecek gelirler ile benzer gelirlerin yanında, gerektiğinde genel bütçeden yapılacak yardımlar, kurumun devasa bir mali birikime (bütçeye) sahip olacağının temel göstergeleri...

İhaleye katılımda yeterlilik kurallarını içeren maddenin (10) "b" bendinin 5 nolu alt bendinde, yüklenicinin yönetici kadrosuyla işini yürütecek teknik personelin eğitimi ve mesleki niteliklerini gösteren belgelerde, kişinin benzer iş deneyimi esas alınmalıdır.

Hangi durumlarda yüklenicilerin ihale dışı bırakılacağını içeren "c" bendinin 6'ncı alt bendi, Kamu İhale Kurumunun görev ve yetkilerini belirleyen madde 53-b'nin 5'nci alt bendi ile örtüştürülmesi gerekmektedir. Bu bağlamda; yüklenici değerlendirme formu oluşturularak, haklarında ihalelere katılmaktan yasaklama kararı verilenlerin sicilleri de sağlıklı tutulabilsin ki bu noktada ilgili meslek odaları yetki boyutunda devreye sokulsun.

"Madde 11" ile ihaleye katılmayacak olanlar saptanmış. Bu noktada, siyasi rantı ekonomik rantla bütünleştiren milletvekillerinin, ortak bulunduğu ve birinci derecede akraba ve benzer yakınlıktaki şirket sahiplerine kesinlikle yasak getirilmesi gerektiğini düşünüyorum. Ayrıca; "ihale konusu işin DANIŞMANLIK hizmetlerini yapan YÜKLENİCİLER bu işin ihalesine katılamazlar..." ibaresi "ihale konusu işin TEKNİK hizmetlerini yapan TEKNİK MÜŞAVİRLER bu işin YAPIM ihalesine katılamazlar..." şeklinde değiştirilmelidir.

Şartnameleri kapsayan "Madde 12"nin içeriği, özellikle idarelerce hazırlanmasının mümkün olmadığına ihale yetkilisi tarafından onaylanması kaydıyla, teknik şartnamelerin bu kanun hükümlerine göre hazırlanabilmesi bölümü, KAMU İHALE KURUMU (KİK-Madde 53) ile tamamen çelişmektedir. Çünkü böylesi yetkilerin fazlasını KİK'e vermenize karşın "bir başkasına hazırlatılır" yaklaşımı, saydamlığı ve güvenliği temelden bozmaktadır. Kim hazırlayacak? Kim bu kuruluşlar? Öncelikle bunların yanıtı verilmelidir. Bunun yanı sıra "İhale konusu mal ve hizmet alımları" ile yapım işlerinin teknik kriterlerine teknik şartnamelerde yer verilirken, temel ilkeler belirlenmeli, yapılacak ihale sistemlerine göre bu kriterlerin neler olacağı YÖNETMELİKLERLE güçlendirilmelidir.

Ortak girişimlerde (madde 14); ortak girişimi oluşturulacak firmalardan imza sirküleri / vekaletname, ihale konusuna göre iş bitirmeler, yabancı firmalar için, o ülkelerdeki Türk elçiliklerin onayı istenmelidir.

Alt yüklenicilerin kurallarını belirleyen madde 15, saydamlığın korunması bağlamında gözden geçirilmelidir. Saydamlığın yok edildiği grupsal ve kişisel menfaatleri öne çıkaracak kayırmaların/ayrıcalıkların önüne geçilmesi açısından kesinlikle işin tümünün gerçekleştirilmesi "ALT YÜKLENİCİLERE" verilmemelidir. Asıl yüklenicinin idareye geçen olan sorumlulukları noksansız devam etmelidir. Bu yaklaşım hiçbir özel koşulla zedelenmemelidir.

İhale gününden önce ihalenin iptal edilmesi (madde 16) maddesindeki yaptırımlar diğer maddelerde işlenebilir. Aksi takdirde bu madde yaptırımını tekrar biçimlendirerek/kurallandırarak keyfiliğin önüne geçilmelidir.

Pazarlık usulü (madde 21) ihale gerekçelerinin hemen hemen tümü için belge ve onay merci aranmalıdır.

Doğrudan temin usulü ile ilan yapılmaksızın (madde 23) ihale yapılma gerekçelerinin tespitinin kim tarafından ve nasıl yapılacağının kriterleri kesinlikle belirlenmelidir.

Bütün tekliflerin reddi ve ihalenin iptali ile ilgili madde 39'daki (gruplaşmalara ve çıkarsallığa kaynak olabilecek) keyfiyet esnekliği kaldırılmalıdır.

Danışmanlık hizmetleri (madde 48) ile teknik müşavirlik hizmetleri amaçlanmaktaysa, neden teknik müşavirlik değil de danışmanlık? Danışmanlık hizmetlerinin sadece belli istekliler arasında ihale usulü ile ihalesi söz konusu ise ön yeterlilik kuralının işletilmesi gerekmektedir.

Ön yeterlik ve isteklilerin belirlenmesiyle ilgili madde 50'de, ön yeterlilik usul ve esasları belirlenmelidir. Yeterlilikleri tespit edilenler arasından en az üç en fazla on adayın yer alacağı liste zorunluluğundaki üst limitin, olgunun saydamlığını bozacağını söyleyebiliriz.

Yüklenicilerin (isteklilerin) ceza sorumluluğunu içeren 59 uncu madde hükümlerine göre; "haklarında kamu davası açılmasına karar verilenler, mahkeme kararı ile yasaklananlar ve ceza hükmolunanlar, Cumhuriyet Savcılıklarınca sicillerine işlenmek üzere KAMU İHALE KURUMUNA, meslek sicillerine işlenmek üzere de ilgili MESLEK ODALARINA bildirilir" denmektedir. Kerhen de olsa TMMOB ve ona bağlı odalar gündeme getirilmiş. Meslek Odaları yalnızca adli sonuçları arşivleyen bir kurum olarak görülmemelidir. Meslek Odalarına önlemler bağlamında öncesi ve sonrası yetki ve görevler verilmeli ki süreç daha sağlıklı işleyebilsin.

Sicil konusu; madde 59'daki gibi; görevlilerin cezai sorumluluğunu içeren 60'ıncı madde içinde işletilmelidir.

Kamu ihale kanunu ülkemiz deprenselliği dikkate alınarak biçimlendirilmeye çalışılmış. Bu yaklaşım daha da somutlaştırılıp yasa daha da güçlendirilebilirdi. Örneğin bu bağlamda Teknik Müşavirlik (Danışmanlık) hizmetleri aracılığıyla yapılmak istenen kamu yapılarının denetimindeki yeni yapılanmanın perspektifi daha geniş tutulabilir. 4708 sayılı YAPI Denetim Yasası gereği verilen uzman belgeleri (Denetçi) kamu çalışanları tarafından da alınmaktadır. Bu belgeye sahip kamu çalışanları aracılığıyla kamusal denetim yaygınlaştırılabilir. Bu yatırımcı kuruluşlarda atıl bekleyen mühendis/mimarları devreye sokulması verimlilik boyutundaki üretim sürecini ivmelendirecektir.

Yazımı bağlamadan önce; madde 69'daki yasanın yürürlük tarihi konusunun hâlâ soru işaretleri ile dolu olduğunu belirtmek isterim.

Değerlendirmeyi; 1 Kasım 2001'de Dünya Gazetesinde yer alan "Dördüncü (12.09.2001) Kamu İhale Kanunu Tasarısı'nın kısa bir eleştirisi" başlıklı yazımdan bir alıntı yaparak bitirmek istiyorum. Çünkü alıntıdaki endişeler beşinci (12.11.2001) Kamu İhale Kanunu Tasarısı için de geçerlidir:

"-Yasanın kapsam bölümündeki madde 2'nin (a, b, c, d) bentleri 'Kamu hukukuna tabii olan veya kamunun denetimi altında bulunan kamu kurum ve kuruluşlarını kapsadığını' belirtilmekteyse de" Madde 2'nin son paragrafında yer alan ifadenin, kanun kapsamını 'Kamu kurumları' bağlamında daralttığını görüyoruz. Çünkü "kamu kuruluşlarının ticari veya sinai yapıda olan piyasa koşullarında faaliyet gösterenler bu kanun kapsamı dışındadır" ifadesi, bütün kamu kuruluşlarının bir şekilde (dolaylı olarak) kanun kapsamı dışında tutulacağını göstergesi olarak karşımıza çıkmaktadır. Ayrıca önceki tasarıda olmayan 'İstisnalar' bölümündeki madde 3/c ile uluslararası anlaşmalar gereğince sağlanan dış finansman ile yapılacağı olan mal veya hizmet alımlarıyla yapım işlerinin bu kanuna tabii olmadığını görmek, yasanın yabancı kuruluşlara ve finans kurumlarına kolaylıklar sağladığının göstergesi... Demek oluyor ki hiçbir kamu kurumu, sağladığı uluslararası kredili yatırımları, kamu ihale kanun kapsamına dahil etmeyecek."

Eğer ülkemiz yapısal reformlarını yaşama geçirmek istiyorsa, eğer ülkemiz 17 Ağustos 1999 ve 12 Kasım 1999 Deprem felaketlerini yaşamak istemiyorsa; temel yasalar arasında gördüğümüz, 4708 Sayılı Yapı Denetim Yasasını, Kamu İhale Yasasını ve Mahalli İdareler Yasasını ekonomik ve siyasi rant konseptinden kurtarıp, ülkemiz özgünlüğüyle bütün, çağcıl ve evrensel çizgisine oturtmak zorundadır.

Şevket ÇORBACIOĞLU
İnşaat Mühendisleri Odası
Genel Sekreteri